

Hankasalmen kunta

**TALOUSARVIO 2009
JA
TALOUSSUUNNITELMA
2009–2012**

Hyväksytty kunnanvaltuustossa 8.12.2008

Talousarvio 2009 ja taloussuunnitelma 2009–2012

Sisällysluettelo:

1	LÄHTÖKOHDAT	1
1.1	KUNTALAIN TALOUSSÄÄNNÖKSET	1
1.2	VISIO JA STRATEGIA VALTUUSTOKAUDELLE 2005 – 2008	2
1.3	HANKASALMEN KUNNAN TALOUDELLINEN TILANNE JA TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT	5
1.4	TALOUSSUUNNITELMAN LAADINNAN PERUSTEET	7
1.5	TALOUSARVION SITOVUUS	8
1.6	TALOUSSUUNNITTELUN TAVOITEASETANTA	9
2	TALOUSSUUNNITELMAN YHTEENVETO	10
2.1	KUNTATASON TALOUDELLISET JA TOIMINNALLISET TAVOITTEET	10
2.1.1	Konsernitason talouden tunnuslukuja.....	11
2.2	TIIVISTELMÄ VASTUUALUEITTAIN	12
2.3	KÄYTTÖTALOUS.....	15
2.3.1	Yhteenveto käyttötalouden talousarviosta (1000€)	15
2.4	RAHOITUS	16
2.5	HENKILÖSTÖ	16
2.6	INVESTOINNIT	17
2.7	ALIJÄÄMÄN KATTAMINEN.....	17
3	KÄYTTÖTALOUS JA TOIMINTA.....	19
3.1	KESKUSVAALILAUTAKUNTA	19
3.2	TARKASTUSLAUTAKUNTA.....	20
3.3	KUNNANHALLITUS	20
3.3.1	Luottamushenkilöhallinto.....	20
3.3.2	Hallintopalvelut	22
3.3.3	Kehittämispalvelut.....	23
3.4	SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA	26
3.4.1	Sosiaalipalvelut.....	26
3.4.2	Kotihoito ja vanhustyö.....	28
3.4.3	Päivähoito	31
3.4.4	Avoterveydenhoito	33
3.4.5	Laitoshoido, Terveyskeskussairaala	35
3.4.6	Mielenterveystyö	36
3.4.7	Ympäristöterveydenhuolto	37
3.4.8	Hammashuolto.....	39
3.4.9	Erikoissairaanhoito	39
3.5	SIVISTYSLAUTAKUNTA	40
3.5.1	Peruskoulut	40
3.5.2	Lukio.....	41
3.5.3	Kansalaisopisto.....	42
3.5.4	Kulttuuritoimi	43
3.5.5	Kirjasto	43
3.5.6	Liikuntatoimi	45
3.5.7	Nuorisotoimi.....	45
3.6	YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	47
3.6.1	Ympäristöhuoltopalvelut	48
3.6.2	Asunto- ja lupapalvelut.....	49
3.6.3	Kunnallistekniset palvelut	51
3.6.4	Pelastustoimi.....	53
3.6.5	Talon palvelut.....	54
3.6.6	Varikko	55

4	LASKELMAT	58
4.1	TULOSLASKELMA (1000 €).....	58
4.2	RAHOITUSLASKELMA (1000 €).....	59
5	INVESTOINTISUUNNITELMA 2009–2012 (1000 EUROA)	59
6	HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	63
7	KUNNAN TUKI YRITYSTOIMINNALLE V. 2009	68
7.1	MAATILAYRITYKSET	68
7.2	MUUT YRITYKSET	68
8	AVUSTUKSET VUODEN 2009 TALOUSARVIOSSA	70

---

1 LÄHTÖKOHDAT

1.1 Kuntalain taloussäännökset

Kuntalain 65 §:ssä todetaan:

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnittelukausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnitelmakautena, jos talousarvion laatimisvuoden taseeseen ei voida arvioida kertyvän ylijäämää. Jos taseen alijäämää ei saada katetuksi suunnitelmakautena, taloussuunnitelman yhteydessä on päätettävä yksilöidyistä toimenpiteistä (toimenpideohjelma), joilla kattamaton alijäämä katetaan valtuuston erikseen päättämänä kattamiskautena (alijäämän kattamisvelvollisuus).

Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Taloussuunnitelmalla on keskeinen merkitys kunnan kokonaistalouden tasapainottamisessa ja tasapainoisena pitämisessä. Talouden suunnittelu vuosille 2009 – 2012 lähtee liikkeelle siitä, että päämäärätietoisesti käyttötalouden alijäämäinen kehitys katkaistaan vuonna 2009 ja ennen kaikkea vuosien 2010 – 2011 ylijäämäisillä vuositoteumilla katetaan taseeseen kertynyt alijäämä. Selkeimmin taloussuunnitelman toteutumisen mahdollisuuksiin vaikuttaa talousarviovuoden 2009 talousarvion erittäin huolellinen noudattaminen.

Vuoden 2009 kuluessa jatketaan edelleen aiempina vuosina aloitettua tulosityksikköjen talouden suunnittelun kehittämistä sekä toiminnallisten tavoitteiden asetantaa. Tavoitteena tulee olla, että tavoiteasetantaa kehitetään koko ajan ja että talouden suunnittelu on entistä pitkäjänteisempää kullakin tulospaikalla.

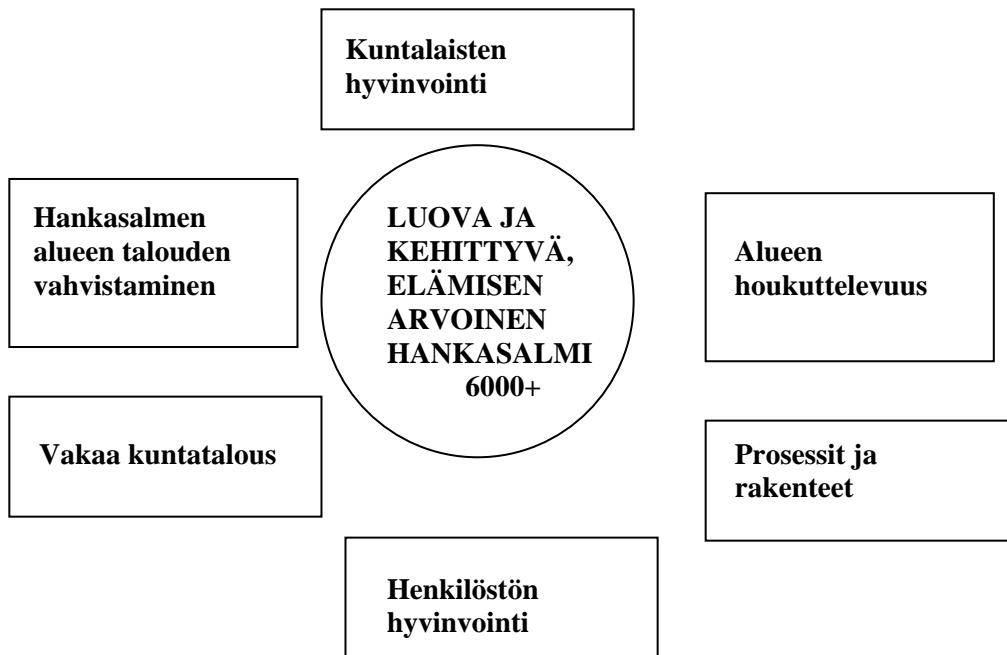

1.2 Visio ja strategia valtuustokaudelle 2005 – 2008

Hankasalmen visio 2010:

Hankasalmi on vetovoimainen Jyvässeudulla sijaitseva kehyskunta, joka innovatiivisesti rakentaa tulevaisuuttaan yrittämisen ja asumisen edellytyksiä vahvistaen sekä yhteistyöhön luottaen.

Tämä visio pyritään toteuttamaan seuraaville tekijöille strategiassa asetetuilla tavoitteilla, joita tilinpäätöksen yhteydessä vuosittain seurataan.

Edeltävän kaavion otsikoille on siis asetettu selkeät tavoitteet mittareineen. Tuo tavoiteasetanta on lähtenyt nykytilan analyysistä. Hankasalmen tilanne valtuustokauden 2005 – 2008 alussa on arvioitu seuraavaksi:

Hankasalmen nykytila (vuonna 2005)

1. Hankasalmen kunnalla on hyvä imago.
2. Hankasalmi osana Jyvässeutua
  - Kunta on vuoden 2004 alusta alkaen kuulunut Jyvässeutuun, joka on asukasmäärältään maan toiseksi voimakkaimmin kehittyvä seutukunta.
  - Kunta hakee väestökasvua yrittäjyyden ja asumisen edellytyksiä vahvistaen. Vuoden 2004 väestönkasvu oli 10 henkilöä.
  - Hankasalmi edistää Jyvässeudun kasvua väljiä asumisen mahdollisuuksia tarjoten.
3. Palvelutuotanto tehokas ja kilpailukykyinen
  - Kunnassa on laaja kouluverkko, monimuotoinen vanhustenhoito, hyvät terveyspalvelut ja lasten päivähoito sekä monipuoliset nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntapal-

- velut.
  - Aktiivinen järjestö- ja yhdistystoiminta tukee kunnan palvelutuotantoa.
  - Palvelutuotantoon haetaan lisäarvoa verkostokaupunkiyhteistyöstä.
  - Kunta on yhteistyöjäsenenä Jyvässeudun kehitysyritys Jykes Oy:ssä.
4. Talouden perusta kunnossa
    - Vuosikate ylittää poistot.
  5. Vahva yrittäjyyden perusta
    - Hankasalmella on 480 yritystä, joista maatilayrityksiä 244.
  6. Liikenne - ja tietoliikenneyhteydet
    - Hankasalmi sijaitsee valtatie yhdeksän varrella, jolla kulkee päivittäin n.6000 ajoneuvoa.
    - Kunnan kautta kulkee rautatie.
    - Koko kunnan alueella on toimivat laajakaistayhteydet.
    - Kunnassa on kolme taajamaa ja useita kyliä
    - Heikot joukkoliikenneyhteydet haja-asutusalueella.
  7. Kuntaa rakennetaan yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyöllä.
  8. Kunnan väestö
    - Aktiiviset kuntalaiset ja kesäasukkaat
    - Vanhuspainotteinen ikärakenne
    - Alhainen tulotaso ja korkeahko työttömyys suhteutettuna valtakunnan keskiarvoihin.

Nykytilanteen analyysin jälkeen on strategiassa määritelty tulevaisuuden haasteet:

Tulevaisuuden haasteita

1. Hankasalmen vetovoimaisuuden lisääminen asumisen ja yrittämisen kuntana
  2. Kunta- ja palvelurakennemuutostukseen valmistautuminen
    - Palveluiden järjestäminen ja tuottaminen kustannustehokkaasti
    - Paikallisen asiantuntemuksen hyödyntäminen
    - Aktiivinen kunta- ja seutukuntayhteistyö palveluiden turvaamiseksi
    - Yksityinen ja kolmas sektori vaihtoehtoina palveluiden tuottamisessa
  3. Myönteisen kuntakuvan vahvistaminen kunnassa sekä sen ulkopuolella ja erityisesti suhteessa nuoriin
  4. Lapsiperheiden määrän lisääminen (lapsiperheiden tarpeet huomioon kehittämistoimenpiteissä)
  5. Joukkoliikennepalveluiden turvaaminen haja-asutusalueilla
-

6. Tiestön kunnan parantaminen
7. Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus kunnan henkilöstön ikääntyessä
8. Työllisyyden parantaminen ja olemassa olevien työpaikkojen turvaaminen.

Nykytilanteesta johdettujen strategiaan liitettyjen tavoitteiden kautta, joissa on pyritty ottamaan huomioon kuntaan kohdistuvat tulevaisuuden haasteet, on asetettu vuoteen 2010 seuraavat strategiset päämäärät:

Strategiset päämäärät 2010

1. Hankasalmi on vetovoimaisin kehyskunta Jyvässeudulla.
  2. Kuntalaisten hyvinvointi on turvattu laadukkailla palveluilla.
  3. Niemisjärvi ja Hankasalmi as. mielletään Jyväskylän asuinalueena.
  4. Liikenneväyliä hyödynnetään määrätietoisesti
    - Ysitie, rautatie ja tietoliikenneyhteydet
  5. Hankasalmella uskotaan yleisesti kunnan mahdollisuuksiin. - kannustava, kunnan vahvuuksia esille tuova tiedottaminen
  6. Henkilöstön hyvinvointi on turvattu henkilöstöstrategian mukaisesti. Henkilöstö on osallistunut uudistuneiden palvelurakenteiden ja organisaatiomuutosten suunnitteluun ja toteutukseen.
  7. On vahvistettu ja hyödynnetty Hankasalmella olevia ja sen sijainnin tarjoamia mahdollisuuksia.
    - Sijainti Jyvässeudulla, liikenneyhteydet (kiskobussi välille Jyväskylä - Hankasalmi as. - Pieksämäki), matkailu, puu.
  8. Hankasalmi on vahva yrittäjyyden kunta.
  9. Hankasalmi tunnetaan laadukkaasta sivistys-, kulttuuri- ja muusta vapaa-ajan toiminnasta, jonka toteuttamisessa hyödynnetään paikallista osaamista ja perinnettä.
  10. Rakennetun ympäristön viihtyisyyttä on edistetty kunnan ja yksityisten yhteistyöllä.
  11. Työttömyys on alentunut.
-

1.3 Hankasalmen kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymät

Hankasalmen kunnan 1990-luvulle saakka vahvana säilynyt taloudellinen tilanne heikkeni ajanjaksolla 1996–2000. Kuluvan vuosikymmenen alussa toteutettiin muun muassa vuokratulojen yhtiöittäminen ja valtion sekä kuntien välistä tulonjakoa tarkistettiin, mikä johti etenkin vuonna 2003 mutta myös vuonna 2004 ylijäämäisiin tilinpäätöksiin. Tuon jälkeen taloudellinen tilanne on kehittynyt taas huonompaan suuntaan.

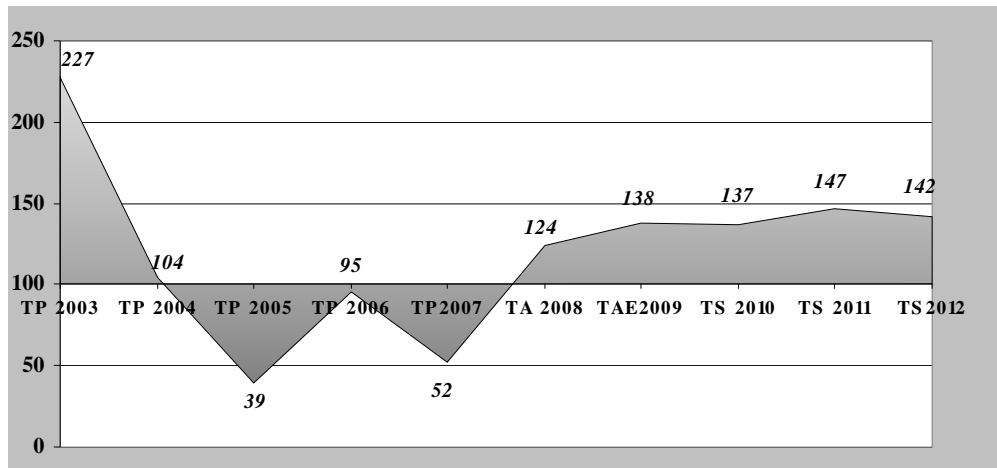
Nykyisen laajuiseen palvelutarjontaan nykytavalla toteutettuna eivät kunnan arvioitavissa olevat tulot tulevina vuosina riitä, kun Suomen talouskasvu on kääntymässä laskusuuntaan. Vahvan talouskasvunkin aikana vuosien 2005 - 2007 tilinpäätökset olivat alijäämäisiä, vaikka esimerkiksi vuoteen 2006 kohdistui lähes puolen miljoonan euron edestä satunnaisia ennakoimattomia myyntituloja.

Talousarviovuosina 2005 - 2007 käyttötalousmenot ovat selkeästi etenkin sosiaali- ja terveystoimessa ylittäneet talousarviossa niihin varatut määrärahat. Kyseisten ylitysten syyt pyrittiin ottamaan huomioon vuoden 2008 talousarviota laadittaessa. Terveystoimessa – lukuun ottamatta erikoissairaanhoidon ostopalveluja sairaanhoitopiirin ulkopuolelta ja oman toiminnan lääkäripalvelujen osto - talousarvio toteutuu jo vuonna 2008 ennakoitusti. Sosiaalitoimessa sen sijaan erityisesti sosiaalipalvelujen kohdalla on suuria ylityksiä edelleen monissa eri toiminnoissa.

Kun tilinpäätöksessä vuosikate on kunnassamme kattanut poistot viimeisen kymmenen vuoden aikana vain kahdesti, on erittäin haasteellinen tavoite laatia vuodesta 2009 eteenpäin taloussuunnitelmaa, jonka jokaisena talousarviovuonna kyettäisiin ylijäämäiseen tulokseen. Se edellyttää talousarvion laatimisvaiheessa riittävien määrärahojen kohdentamista tarvittaviin palveluihin, mutta myös samanaikaisesti palvelujen mitoittamista käytettävissä olevien määrärahojen mukaisesti.

Viimeisimmän tilinpäätösvuoden 2007 vuosikate kattoi poistoista 52 %. Vuodelle 2008 laaditun talousarvion mukaan vuosikate kattaisi poistot kokonaan. Sosiaali- ja terveystoimeen valtuuston marraskuussa hyväksymien lisämäärärahojen ja erikoissairaanhoidon arvioitavissa olevan toteuman kautta on arvioitavissa, että tilikauden tulos on kuluvana vuonna parempi, kuin vuonna 2007. Saavutetaanko talousarvion ylijäämätavoite, ratkeaa lopullisesti vasta erikoissairaanhoidon kalliiden hoitojen kulujen tasausjärjestelmän toteuman perusteella.

Kuva: Hankasalmen kunnan vuosikate %:a poistoista (vuoden 2008 osalta tunnuslukuna talousarvion luku)

Talous on terve, jos vuosikate kattaa poistot säännöllisesti 100 %:sti. Talous on puolestaan kriisissä, jos vuosikate painuu negatiiviseksi. Hankasalmen kunta elää tavallaan vedenjakajalla, jossa tarvitaan selkeitä toimia, jotta estetään talouden kriisiytyminen. Selkeällä veronkorotuksella loimimme vuoden 2008 talousarviossa itsellemme aikaa etsiä vuoteen 2011 mennessä ne keinot, joilla turvaamme vakaan kuntatalouden tulevaisuudessa. Vuosi 2011 on syytä asettaa takarajaksi, koska silloin viimeistään alkaa pysyvä kuntatalouden hitaamman tulokasvun aika väestön ikääntymisen tähden.

Kuntatalouteen ja kunnan tulevaisuuteen vaikuttaa voimakkaasti asukkaiden määrä kunnassa. Hankasalmella väkiluvun laskua on saatu hillittyä positiivisen muuttoliikkeen kautta, sillä kunta on vuotta 2007 lukuun ottamatta ollut muuttovoittoinen koko 2000-luvun. Vuoden 2007 osalta lähtömuuttajien määrä kunnasta ei juurikaan kasvanut, mutta joistain syistä tulomuuttajia oli aiempia vuosia vähemmän. Syntyneiden määrä puolestaan kasvoi ilahduttavasti viime vuonna aiemmista vuosista poiketen.

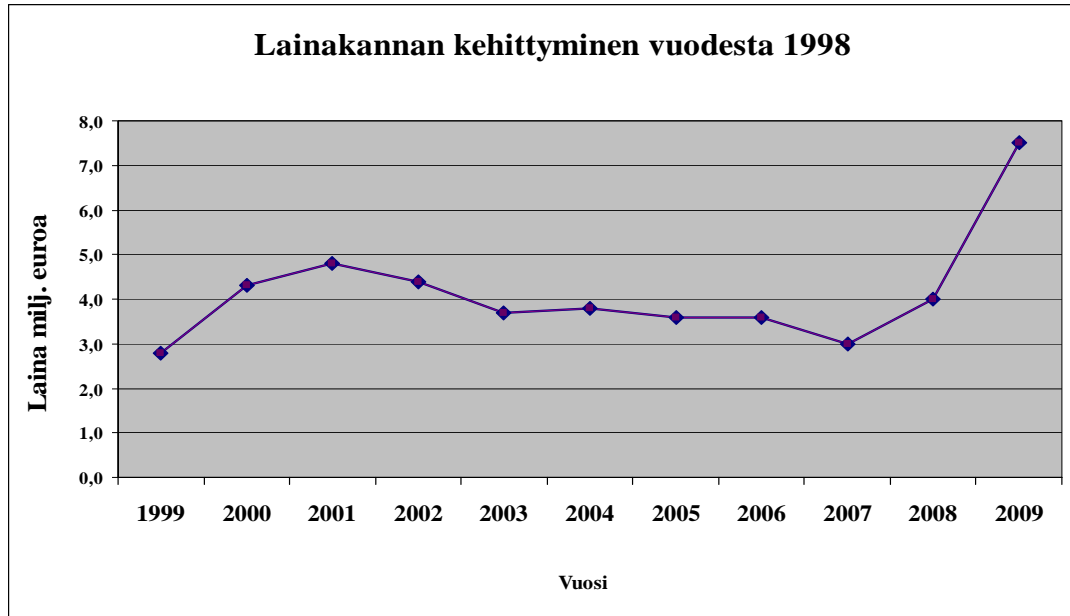
Vuonna 2008 syntyneiden määrä on ollut edelleen melko korkea ja kun tulomuuttajien määrä on taas kääntynyt kasvuun, on jopa mahdollista, että kunnan väkimäärä kasvaisi kuluvana vuonna. Tätä kehityskulkua pyritään tukemaan Niemisjärvellä Pienmäen alueen kaavoittamisella asuinrakentamiseen. Väestön määrällä on voimakas vaikutus kunnan työvoimaan, huoltosuhteen kehittymiseen sekä vero- ja valtionosuustulojen kehittymiseen.

Työttömyysaste on Hankasalmella pienentynyt viimeisimpien vuosien ajan selkeästi. Kyseinen kehityskulku on ollut sekä kuntalaisten hyvinvoinnin että kunnan talouden kannalta erittäin positiivinen asia. Kuluvan vuoden aikana työttömien määrä on parhaimmillaan painunut 8 %:n tasolle. Maailman talouden kriisiytyminen saattaa osaltaan aiheuttaa työttömyyden väliaikaista nousuakin tulevaisuudessa, mutta kuntaan on nyt saatu luotua toimivat mallit ja keinot työllisyyden hoitoon, ja niiden avulla tulevistakin haasteista selvitetään hyvin.

Lainakanta on vuoden 2008 lopussa 4 miljoonaa euroa, mikä tekee asukasta kohden 727 euroa. Lainakannan kasvua on hillitty viimeisimmät vuodet, koska investointisuunnitelmassa ovat odottaneet 2008–2009 toteutettava Aseman koulun peruskorjaus ja vuosille 2009 - 2010 ajoittuva jätevedenpuhdistamon rakentaminen ja siirtoputken vetäminen Niemisjärveltä uuteen puhdistamoon.

Vuoden 2009 osalta lainakantaamme lisää elinkeinopoliittinen ratkaisumme tukea Stonel

Oy:n sijoittumista Hankasalmelle 2 miljoonan euron lainalla, jonka rahoitamme itse rahoituslaitoksesta otettavalla lainoituksella. Sen aiheuttama piikki lainamäärässä ei sinällään kasvata lainanhoitokulumme, koska Stonel Oy lyhentää lainaa kunnan oman lyhennysohjelman mukaisesti ja lainan kunnalle aiheuttamat korkomenot on katettu käyttötalouden puolella.

Kuva: Lainakannan kehittyminen vuodesta 1998

Kunnissa on noudatettu uutta kirjanpitojärjestelmää vuodesta 1997 alkaen. Vuoden 1997 avaavasta taseesta laskettuna vuoden 2007 tilinpäätökseen on kunnan oma pääoma pienentynyt 2,1 miljoonaa euroa. Lisäksi on käytetty 3,5 milj. euron varaukset ja vieras pääoma on kasvanut 4,1 miljoonaa euroa. Vuoden 2009 loppuun mennessä kunnan oman pääoman arvioidaan kasvavan 0,4 miljoonalla eurolla ja vieras pääoma kasvaa 4,5 miljoonaa euroa.

Kuntalain 65 § 3 momentin edellyttämää suunnitelmaa toimenpiteistä, joilla alijäämä kateetaan, ei tarvitse taloussuunnitelmaan yksilöidä toimenpiteittäin, koska taloussuunnitelma on neljän vuoden pituisena suunnitelmakautena ylijäämäinen. Alijäämän kattamissuunnitelma esitetään kuitenkin kohdassa 2.7. ja samassa käsitellään suunnitelmakaudelle esitetyn taloustoteuman reunaehdot.

1.4 Taloussuunnitelman laadinnan perusteet

Taloussuunnitelman laadinnassa on otettu huomioon mm. seuraavat kunnan talouteen oleellisesti vaikuttavat seikat:

Väestönkehitys vaikuttaa ratkaisevasti kunnan tulopohjaan mm. valtionosuuksien ja verotulojen kautta. Tilastokeskuksen kautta on saatavissa kaksikin erilaista väestön kehittymistrendiä Hankasalmelle. Toisessa väkiluku säilyisi seuraavan 20 vuoden ajan hieman aaltoillen lähes ennallaan ja toisessa vähenisi keskimäärin 40 asukasta vuodessa.

Kuluvan vuoden lokakuun tilastojen valossa voi arvioida vuonna 2008 väestön määrän jopa hivenen kasvavan kuluvana vuonna – tai ainakaan väkiluvun lasku ei ole merkittävää. Taloussuunnittelussa ollaan varovaisuuden periaatteella lähdetty taloussuunnitelmavuosien kohdalla liikkeelle väestön vähenemisestä vuosittain 30 henkilön määrällä.

Hankasalmen kunnan työttömyysasteen arvioidaan suunnittelukaudella pysyttelevän kes-

kimäärin 8 -10 % tasolla. Kunnan työllisyys on vuoden 2008 aikana kehittynyt erittäin myönteiseen suuntaan ja työttömyysprosentti painui elokuun 2008 lopussa jo lähes 8 %:iin. Toimeentulotukimenot ovat Hankasalmen keskimääräistä suuremmat ja verotulot vertailukuntia pienemmät, joten on tärkeää, että työllisyytemme on kohentunut muuta maakuntaa ripeämmin.

Taloussuunnitelmavuosille 2009–2012 ei ole voitu vastuualueille kohdentaa rahoitusta, joka kattaisi kokonaisuudessaan edes nykyisen tasoisen palvelurakenteen kulunousun tulevinä vuosina, mikäli palkankorotukset tulevalla sopimuskaudella ovat normaalilla tasolla. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että eri tulosyksiköjä ohjataan tekemään sellaisia priorisointeja ja valintoja, joilla keskeisimmät ja välttämättömimmät palvelut pääosin kyetään turvaamaan. Sen lisäksi on tarpeen tehdä selkeitä rakenteellisia uudistuksia, joita alkuvuodesta 2009 päätöksentekoon tulevan hyvinvointistrategian kautta aletaan konkretisoida vuoden 2009 aikana.

Tuloveroprosenttia korotettiin 20 % tasolle vuonna 2008. Kiinteistöveroista yleistä kiinteistöveroä ja muun kuin vakinaisen asunnon kiinteistöveroä puolestaan korotettiin vuonna 2006. Raskaan investointiohjelman tähden ja käyttötaloudenkin haasteiden vuoksi verotuksen tasoa oltiin valmiita kunnassa tarkastamaan ylöspäin – nykyisellä verotuksen tasolla tulisi puolestaan käyttötalouden haasteista nyt selvittää. Palvelut on syytä mitoittaa nykyisten resurssien mukaan.

Väestörakenteesta johtuva palvelutarpeen muutos edellyttää resurssien uudelleen suuntaamista. Peruskoululaisten lukumäärän väheneminen edellytti kouluverkon tarkistamista. Vuonna 2008 lakkautettiin kaksi alakoulua. Toisaalta vanhusten määrä on kasvanut samoin kuin ikääntyvien palvelutarve ja se edellyttää palvelujen selvää suuntaamista vanhustenhuoltoon. Talouden tasapainoon saattamisella turvataan mahdollisuudet kehittää kestävästi vanhuspalvelujakin.

Yhteistyömahdollisuudet kuntakentän kesken ovat lisääntyneet. Hankasalmen kunta on ollut aktiivisesti mukana Jyväskylän verkostokaupunkihankkeessa ja on kuulunut vuoden 2004 alusta osaksi Jyväskylän seutukuntaa. Jyväskylän seutukunta on yhdessä Jämsän ja Äänekosken seutukuntien kanssa suuntamassa uuteen verkostokaupunkityötä jatkavaan hankkeeseen taloussuunnitelmavuosien aikana ja Hankasalmi on tuossa kehitystyössä mukana. Hyviä ja toimivia yhteistyökanavia Kangasniemen tai Konneveden suuntaan ei ole myöskään unohdettu, ja esimerkiksi Konneveden kanssa jaamme sivistystoimenjohtajan viran ja yhteisen kansalaisopiston.

1.5 Talousarvion sitovuus

Käyttötalouden osalta talousarvio on valtuustoon nähden sitova vastuualueittain käyttötalousneton osalta - poikkeuksena vesihuoltolaitokset. Vastuualueen sisällä tapahtuvista muutoksista ja sitovuudesta päättää lautakunta. Kunnanhallituksen vastuualueen osalta muutoksista päättää kunnanhallitus. Kullakin vastuualueella on velvollisuus päivittää käyttötaloussuunnitelmansa välittömästi, mikäli osoittautuu, että talousarvion pohjaksi tai sen pohjalta laadittu vastuualueen käyttötaloussuunnitelma ei jonkun/joidenkin tulospaikkojen osalta olisi toteutumassa.

Talousarvion noudattamiseen ja toteutumisen seuraamiseen kiinnitetään aiempaa suurempaa huomiota. Talousarvion toteutumista on neljännesvuosittain käsiteltävä lautakunnissa päätöspykälänä, jossa annetaan selvitys kunnanhallitukselle talouden ja toiminnan toteutumisesta talousarviovuoden kyseisessä vaiheessa. Mikäli tässä yhteydessä ilmenee, että talousarvioon pohjautuva käyttötaloussuunnitelma on joiltain osin ylit-

tymässä, on samassa yhteydessä taloudesta vastaavien viranhaltijoiden annettava selvitys lautakunnalle ja edelleen kunnanhallitukselle, miten arvioitavissa olevat talousarviomäärärahojen ylitykset kyetään kattamaan talousarviovuoden aikana vastualueen sisällä.

Vesihuoltolaitokset ovat vuodesta 2002 alkaen laskennallisesti eriytettyä liiketoimintaa. Edellä mainitusta sitovuustasosta poiketen vesihuoltolaitokset -tulospaikka on netto budjetin toteutumaltaan suoraan valtuustoon nähden sitova.

Toiminnalliset tavoitteet ovat vastualueittain sitovia lautakuntatasolla, ellei yksittäisen mittarin kohdalla ole mainittu valtuustotason sitovuudesta. Toiminnalliset tavoitteet tulee mitoittaa siten, että ne ovat saavutettavissa käytettävissä olevilla talousarviomäärärahoilla.

Investoinnit ovat valtuustoon nähden sitovia kohtien asuinrakennukset ja muut talonrakennukset osalta investointikohteittain. Muutoin investointien sitovuustaso on hankkeiden yhteenlaskettu summa, esimerkkinä vaikkapa irtain omaisuus sivistyslautakunnan osalta. Tulospaikkojen välisistä muutoksista lautakunnittain päättää asianomainen lautakunta tai kunnanhallitus kunnanhallituksen vastualueen osalta.

Rahoitus- ja tuloslaskelmaosan muutoksista päättää valtuusto.

1.6 Taloussuunnittelun tavoiteasetanta

Taloussuunnitelmaan on pyritty laatimaan kunnan strategian perustana olevista menestystekijöistä johdettuja mittareita, joiden tavoitteena on kuvata strategian toteutumisen onnistumista ja organisaation osuutta onnistumisen toteuttajana.

Asetetuille toiminnallisille tavoitteille on asetettu seuraavat vaatimukset:

- tavoitteet kuvaavat palvelujen saatavuutta ja vaikutusta kuntalaisille
  - tavoitteilla on yhteys kunnan taloudellisiin resursseihin
  - tavoitteiden toteutumista pitää pystyä seuraamaan
-

2 TALOUSSUUNNITELMAN YHTEENVETO

2.1 Kuntatason taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Mittari	Tp07	Ta08	Tae09	Ts10	Ts11	Ts12
Kuntatalous							
Tulorahoituksen riittävyys juoksevien menojen kattamiseen:	Vuosikate (milj€)	0,5	1,4	1,5	1,7	1,9	1,9
	Vuosikate €/asukas	91	249	277	306	354	356
	Vuosikate poistoista, %	52	124	138	137	147	142
Maksuvalmius	Kassan riittävyys, pv						
	- keskimäärin kunnissa 30 pv	34	31	34	35	39	41
	- riittävä 14 pv						
Käyttötalouden nettomenot	Toimintakate €/asukas	-4126	-4418	-4644	-4844	-5112	-5383
Toiminta							
Palvelutaso	Kuntalaiskysely tehty vuonna 2007 hyvinvointistrategiatyön pohjaksi	x					
	Asukasluku 31.12.	5506	5506	5476	5446	5416	5386

Talouden tunnuslukuja		Tp07	Ta08	Tae09	Ts10	Ts11	Ts12	
Tulorahoituksen riittävyys pitkän aikavälin menojen kattamiseen	- lainojen hoitamiseen	Lainanhoitokate >2 hyvä, 1-2 tyydyttävä, <1 heikko	0,9	1,8	1,6	1,3	1,4	1,5
	- investointientekemiseen	Investointien tulorahoitusprosentti	47	56	37	46	237	280
Kunnan vakavaraisuus	Omavaraisuusaste, %	71	68	61	59	62	65	
Vieraan pääoman määrä	Lainamäärä €/asukas	544	727	1376	1637	1397	1180	
Toimintatuottojen osuus toimintakuluista	%	31,5	29,5	28,6	28,5	28,2	27,8	
Kunnallisveron taso	Tuloveroprosentti	19,0	20	20	20	20	20	

Kiinteistöveron taso (kiinteistöveropää- tökset tehdään v. 2010 talousarvionkä- sittelyn yhteydessä)	Kiinteistöveroprosentti						
	- yleinen	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
	- vak. asuinrakenn. - muut asuinrakenn.	0,30 0,85	0,30 0,85	0,30 0,85	0,30 0,85	0,30 0,85	0,30 0,85

Toiminnan kysyntä- / laajuustietoja	Mittari	Tunnusluku
Asukkaita	lukumäärä 31.12.2007	5 506
Kuntalaisten ikärakenne 31.12.2007	0 – 14 vuotiaita, osuus %	15,4
	15 – 64 vuotiaita	60,6
	65 – 74 vuotiaita	11,4
	yli 75 vuotiaita	12,6
Väestöennuste (Tilastokeskuksen ennuste)	vuonna 2010	5 298
	vuonna 2020	5 070
	vuonna 2030	4 928
Huoltosuhte 31.12.2006 (Tilastokeskus)	Työvoiman ulkopuolella ja työttömänä olevat yhtä työllis- tä kohti	1,77
Elinkeinorakenne eli kunnassa asuva työllinen työvoima yhteensä riippu- matta siitä, missä kunnassa työpaikka sijaitsee 31.12.2006 (Tilastokeskus, lopullinen tieto)	Työlliset yhteensä, lukumäärä	2 004
	Maa- ja metsätalous, osuus %	16,1
	Kaivostoiminta ja louhinta	0,5
	Teollisuus	13,7
	Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	0,3
	Rakentaminen	7,8
	Kauppa, majoitus- ja rav.toiminta	13,0
	Kuljetus, varastointi ja tieto- liik.	7,2
	Rahoitus-, kiinteistö- ym. palv.	7,8
	Yhteiskunnalliset palvelut	31,5
Toiminta tuntematon	2,1	
Työllisten määrä 30.9.2008 ^{x)}	Lukumäärä	2 138
Työttömyys 30.9.2008 ^{x)}	Lukumäärä	185
	Osuus %	8,0

^{x)} Luvuissa otettava huomioon, että työllisten määrää ja työttömyysprosenttia verrataan työ-
voimaan 31.12.2006

2.1.1 Konsernitason talouden tunnuslukuja

Talouden tunnuslukuja	Mittari	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Vieraan pää- oman määrä	Lainamäärä milj €	11,0	11,8	14,9	15,8	14,1	12,4
	Lainamäärä € asukas	2005	2143	2721	2901	2603	2302

2.2 Tiivistelmä vastualueittain

Kunnanhallitus

Vuoden 2008 aikana on käynnistynyt muiden vastualueiden kanssa kunnan hyvinvointistrategian laadinta. Hyvinvointistrategia valmistuu sitten, kun siihen liittyvät muut strategiat, ohjelmat ja linjaukset on saatu päivitettyiksi ja hyväksytyiksi toimieli-
missä. Elinkeino- ja työllisyyspoliittinen ohjelma on kunnanvaltuuston käsittelyssä 10.11.08 kokouksessa. Päihdestrategia on hyväksytty elokuussa 2008 kunnanhallituk-
sessa. Vanhuspalvelustrategia tarkentuu vuoden 2008 loppuun mennessä. Lapsi- ja perhepoliittinen ohjelma on valmistumassa.

Kunnan sääntöjen kokonaisvaltaista päivittämistä ei vielä vuoden 2008 aikana saatu päätökseen. Hallintosäännön päivitetty versio tuli voimaan 1.8.2008. Konserniohje ja sisäisen valvonnan ohje ovat valmisteilla. Muiden sääntöjen päivittämistä jatketaan.

Henkilöstöpolitiikassa jatketaan henkilöstökertomuksen kokoamista ja työtyytyväi-
syysskyselyjen toteuttamista. Kyseisten asiakirjojen tietojen pohjalta toteutetaan tarvit-
tavia toimenpiteitä henkilöstön työssä jaksamisen ja työssä viihtymisen eteen.

Tiedotuksessa jatketaan yhteistyötä Hankasalmen Sanomien kanssa kunnan 4 kertaa
vuodessa ilmestyvän tiedotuslehden julkaisemiseksi. Kunnan henkilöstölehti Vipunen
on säännöllisin ja tärkein henkilöstölle kohdistettava painettu viestiväline. Sähköistä
viestintää kehitetään. Esityslistojen liitteet julkaistaan sähköisesti. Kunnan www-
sivujen käyttö sekä sisäisessä että ulkoisessa viestinnässä on tehostunut. Viestintää te-
hostetaan edelleen.

Seutuyhteistyössä muiden kuntien kanssa ollaan aloitteellisia ja ennakkoluulottomia.
Seutuyhteistyön toteuttamiseen tulee uusi toteuttamistapa koheesio- ja kilpailukyky-
ohjelman mukaisesti. Seudullisen yhteistyön koordinoivastuu on kunnanhallituksen
vastuualueella. Suurimmat tavoitteet kohdistuvat seudullisen terveydenhoidon synty-
miseen. 15 kunnan seututerveyskeskus –hanke ei toteudu alkuperäisen suunnitelman
mukaan, vaan hanketta viedään eteenpäin kahden mallin mukaan Jyväskylän isäntä-
kuntamallina ja Keski-Suomen Sairaanhoidopiiriin liikelaitoksena.

Elinkeinopolitiikassa jatketaan yhteistyötä Jykes Oy:n kanssa. Kunnan oma elinkeino-
ja työllisyyspoliittinen ohjelma 2009 - 2015 on valmistunut ja se linjaa kunnan elinkei-
nopolitiikan päämäärän. Työttömyyden vähentämiseen on panostettu tuloksellisesti.
Työttömyys on saatu alenemaan 15 %:sta 10 %:iin. Hyviä käytäntöjä ja yhteistyötä eri
tahojen kanssa jatketaan.

Maaseutupalveluissa maatalojen sukupolvenvaihdosten edistäminen on keskeinen pää-
määrä. Lomituksessa tavoitteena on sairauspoissaolojen määrän vähentäminen ja kes-
kittyminen tilakohtaiseen koulutukseen.

Sosiaalitoimi

Sosiaalialan pitkän aikavälin tavoitteita Hyvinvointi 2015-ohjelman mukaan on etsiä
keinoja, joilla tehostetaan varhaista puuttumista ja ennaltaehkäisyä sekä keinoja ihmis-
ten hyvinvoinnin, sosiaalisen turvallisuuden ja toimeentulon parantamiseksi. Tavoit-
teena on myös hakea malleja, joilla edistetään hyvinvointia, sosiaalista turvallisuutta
sekä ehkäistään sosiaalisten ongelmien syntymistä ja etsiä ratkaisuja yksilöllisen sel-
viytymisen ja yhteisöllisen tuen tasapainottamiseksi.

Sosiaalitoimen talousarvioehdotuksessa vuodelle 2009 sekä taloussuunnitelmavuosien (2010 – 2012) tavoiteasetannassa sekä määrärahaesityksissä pyritään em. sosiaalialan pitkäaikavälin tavoitteita myötäilemään, ja suuntaamaan Hankasalmen sosiaalipalveluja em. tavoitteiden suuntaan jo tulevalla taloussuunnitelmakaudella.

Vuoden 2009 aikana vastataan kuntalaisten palvelutarpeisiin, pyritään ehkäisemään syrjäytymistä ja satsaamaan ongelmien ennaltaehkäisyyn, varhaiseen tunnistamiseen ja puuttumiseen sekä aloittamaan vanhuspalvelujen rakennemuutos toteuttamalla loppuvuodesta 2008 hyväksytyyn Vanhuspalvelujen strategian linjauksia, tavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia.

Sosiaalityön osalta 1.1.2008 voimaan tullut uusi lastensuojelulaki suuntaa lastensuojelutyötä entistä enemmän varhaisemman vaiheen työskentelyn suuntaan korostaen eri viranomaistahojen roolia sekä moniammatillista yhteistyötä. Vuonna 2008 laadittu Hankasalmen kunnan Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sisältää myös uuden lastensuojelulain vaatiman suunnitelman lastensuojelun järjestämisestä ja toteuttamisesta ja suunnitelmaan sisältyviä toimenpiteitä aletaan toteuttaa talousarviovuodesta 2009 alkaen.

Lakisääteinen sosiaalipäivystys hoidetaan kuntien yhteistyönä siten, että Keski-Suomen Sosiaalialan osaamiskeskus koordinoi alueellista sosiaalipäivystystoimintaa edelleen hyväksytyihin kuntasopimuksiin perustuen.

Hankasalmi on mukana aikuissosiaalityön kehittämishankkeessa, joka liittyy kiinteästi kunnassa toteutuvaan määräaikaiseen palveluohjaus-projektiin. Päihdetyön toteuttamisessa osana aikuissosiaalityötä otetaan huomioon myös syksyllä 2008 hyväksytyyn kunnan Päihdestrategiaan sisältyvät strategiset tavoitteet keinoineen ja toimenpide-ehdotuksineen.

Kuntouttavan työtoiminnan ohjaajan tehtävä on muutettu määräaikaisen palveluohjaajan määräaikaiseksi toimeksi ja tehtävässä jatkaa 30.9.2009 saakka Piia Repo. Palveluohjaaja toteuttaa kuntouttavan työtoiminnan lisäksi palveluohjauksellisella työotteella vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien henkilöiden aktivointia ja palveluohjausta yhdessä muiden viranomaistahojen kanssa.

Vuoteen 2030 ulottuva Vanhuspalvelujen strategia on laadittu alkuvuodesta 2008 voimaan tulleen Ikäihmisten palvelujen laatusuosituksen tavoitteiston mukaiseksi ja strategia on hyväksytty vuoden 2008 aikana. Vanhuspalvelujen strategian keskeisimpiä strategisia tavoitteita on Hankasalmen laitospalvelurakenteen muuttaminen avo- ja asumispalvelupainotteisemmaksi sekä hoidon ja palvelun onnistuneen ja oikea-aikaisen porrastuksen toteuttaminen. Toimivalla vanhuspalvelujen rakenteella pystytään vastaamaan lisääntyviin palvelutarpeisiin nykyistä paremmin. Vuonna 2009 vanhuspalvelujen kokonaisuuden resursointiin ei tule muutoksia vuoteen 2008 verrattuna, mutta Vanhuspalvelujen strategiaan sisältyviä vanhuspalvelujen sisällöllisen kehittämisen tavoitteita ja toimenpiteitä aletaan toteuttaa jo vuoden 2009 kuluessa.

Lasten päivähoitopalvelujen osalta esiintyvään kysyntään ja tarpeeseen vastataan lisäämällä tarvittaessa perhepäivähoitajien määrää, lisäämällä päivähoiton tehokkuutta täyttö- ja käyttöasteita tarkastelemalla sekä olemalla mukana Jyväskylän seudulla toteutettavassa päivähoiton seudullisessa palvelualueessa. Näin hankasalmelaiset vanhemmat voivat niin halutessaan valita lapsensa hoitopaikaksi myös toisen sopimuskunnan alueella sijaitsevan päivähoitoyksikön. Hankasalmen kunnan päivähoitossa sovelletaan myös seudullisia maksuperusteita sekä toimintaperiaatteita. Hankasalmi osallistuu myös Varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelman (VARKE) toimintaan.

Terveystoimi

Kansanterveydellisesti merkittävien sairauksien ennaltaehkäisyä kehitetään maakunnallista terveyden edistämisen suunnitelmaa tukien. D2D-hankkeessa ja EVI-hankkeessa kehitettyjä toimintatapoja ja malleja on pyritty muuttamaan pysyväksi toimintamalliksi ja niitä kehitetään edelleen soveltuvaksi merkittävien kansansairauksien ennaltaehkäisyssä.

Henkilöstöryhmien välistä työnjakoa ja hoitajavastaanottoja kehitetään sekä selkeytetään edellä mainitun tavoitteen saavuttamiseksi.

Laadukkaan hoidon ja hoidon jatkuvuuden turvaaminen toiminta- ja palveluprosesseja kehittämällä yhtenäisiksi toiminnoiksi, esimerkkinä alueelliset hoito- ja palveluketjut. Lääkehuollon ja laboratorion osalta toimintaa kehitetään yhtenä osana sairaanhoitopiirin toimintaa

Ammatillisen osaamisen kehittyminen vahvistamaan edellä mainittuja toimintoja. Henkilöstön työhyvinvoinnin kehittäminen ja tukeminen.

Sivistyslautakunta

Ruoka-aineiden ja kuljetuskustannuksiin liittyvät hinnannousut ovat vaikuttaneet talousarvioon aiempia vuosia enemmän. Kunta-alan neuvottelutuloksessa olleet palkkavaihtokutukset näkyvät kokonaisuudessaan vuoden 2009 aikana.

Aseman koulun remontin valmistuminen siirtää opetustoiminnan painopisteen Aseman koulun osalta takaisin Asemalle Venekosken koululta. Aseman koulun opetustilajärjestelyt ja varustaminen ovat tärkeä osa sivistyslautakunnan investointeja. Aseman koulun kellaritiloihin pyritään saamaan kaikkia kuntalaisia monipuolisesti palveleva monitoimitila ja samalla yritetään varmistaa bänditoiminnan harjoitusmahdollisuudet Asemalla.

Sivistystoimen talousarvion laadinta on lähtenyt siltä pohjalta, että yhteistyötä naapurikuntien kanssa jatketaan erityisesti sivistystoimen hallinnon osalta. Yhteistyön tiivistämisen mahdollisuuksia selvitetään muun koulutustoiminnan osalta.

Opetustoiminnan osalta erityisesti opetusministeriön rahoittamat hankkeet ovat tärkeässä roolissa talousarviovuonna 2009 (ALPO, KELPO, JOPO, ETUOPO, OPPI-MISYMPÄRISTÖN KEHITTÄMINEN). Näissä hankkeissa pyritään huomioimaan mm. Taitotuvan ja nuorisotoimen yhteistyömahdollisuudet erityisopetuksen ja oppilaanohjauksen kehittämisessä.

Turvallisuusnäkökohtiin tullaan kiinnittämään entistä enemmän huomiota.

Kirjaston, kulttuurin ja kansalaisopiston yhteistyömahdollisuuksia selvitetään.

Ympäristölautakunta

Ympäristötoimi osallistuu Jyväskylän seudun maankäytön rakennemallin laadintaan Hankasalmen kunnan osalta. Jyväskylän seudun rakennemallin tavoitteena on laatia idearikas, taloudellinen, kestävä ja toteuttamiskelpoinen tulevaisuuskuva koko seudun yhdyskuntarakenteesta.

Yksityisteiden avustamista jatketaan aikaisempien päätösten ja määrärahojen mukaisesti. Vesi- ja jäteveden käyttötaksaa korotetaan 1.1.2009 alkaen yhteensä 20 senttiä kuutiolta.

Puunmyyntiin on varauduttu 100.000 euron tavoitteella vuoden 2009 aikana.

Maankäytön suunnittelun painopiste on Niemisjärven Pienmäen alueen asemakaavan ja kirkonkylän osayleiskaavan laadinnassa.

Järjestetään laadukkaita palveluita kunnan eri vastuualueille.

Investointien osalta aseman koulun saneerauksen valmistuminen ja ympäristöluvan mukaisen jätevesipuhdistamon suunnittelu ja rakentamisen käynnistäminen ovat suurimmat hankkeet vuoden 2009 aikana.

2.3 Käyttötalous

Käyttötalousmenot ovat 35 825 450 euroa ja käyttötaloustulot 10 392 900 euroa, nettomenot 25 432 550 euroa.

Käyttömenot nousevat vuoden 2008 varsinaisen talousarvion tasosta 1 367 800 euroa ja käyttötulot nousevat 126 250 euroa, nettomenojen kasvu 1 241 550 euroa, 5,1 %.

Kunnallisten palvelujen nettokustannuksiksi asukasta kohden tulee 4 644 euroa.

2.3.1 Yhteenveto käyttötalouden talousarviosta (1000€)

	Tp 2006	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ta 08 - Tae 09 muutos %
Tulot	11 113	10 763	10 267	10 393	1,2
Keskusvaalilautakunta	17	11	2	11	450,0
Tilintarkastus	0	0	0	0	0,0
Kunnanhallitus	4 057	3 859	3 858	3 613	-6,4
Sosiaali- ja terveyslautakunta	2 430	2 465	2 314	2 454	6,1
Sivistyslautakunta	327	376	270	273	1,1
Ympäristölautakunta	4 282	4 052	3 823	4 042	5,7
Menot	32 936	33 485	34 458	35 825	4,0
Keskusvaalilautakunta	19	11	18	16	-11,1
Tilintarkastus	18	14	19	22	15,8
Kunnanhallitus	5 988	5 766	5 985	5 961	-0,4
Sosiaali- ja terveyslautakunta	16 988	17 621	17 816	18 794	5,5
Sivistyslautakunta	5 968	6 103	6 374	6 561	2,9
Ympäristölautakunta	3 955	3 970	4 246	4 471	5,3
Netto	-21 823	-22 722	-24 191	-25 432	5,1
Keskusvaalilautakunta	-2	0	-16	-5	-68,8
Tilintarkastus	-18	-14	-19	-22	15,8
Kunnanhallitus	-1 931	-1 907	-2 127	-2 348	10,4
Sosiaali- ja terveyslautakunta	-14 558	-15 156	-15 502	-16 340	5,4
Sivistyslautakunta	-5 641	-5 727	-6 104	-6 288	3,0
Ympäristölautakunta	327	82	-423	-429	1,4

2.4 Rahoitus

Valtionosuuksia arvioidaan kertyvän 1 396 000 euroa enemmän ja verotuloja 19 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2008.

Aikaisemmin rahoituksessa sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksiin on sisällytetty myös toimeentulotuen valtionosuus, mutta vuoden 2006 alusta se on merkittävä käyttötaloustuloksi, jolloin tuloina kertyväksi summaksi on arvioitu vuodelle 2009 275 000 euroa. Toimeentulotuen valtionosuus on nykyisin toteumaperustainen, joten siksi kyseessä on arvio.

Yhteisöveron osalta kuntien jako-osuus pysyy 22,03 %:ssa.

Valtionosuudet ja verotulot (1000 €):

	Tp 2005	Tp 2006	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009
Valtionosuudet	10726	11257	11478	12843	14239
- yleinen	317	404	384	386	392
- sosiaali ja terveys	7982	8234	8576	9948	11134
- opetus- ja kulttuuri	2427	2619	2518	2509	2713
Verotulot	10772	11394	11656	12779	12760
- tulovero	9147	9565	9828	10930	11124
- yhteisövero	1101	1227	1213	1234	976
- kiinteistövero	524	602	615	615	660
Yhteensä	21498	22651	23134	25622	26999

Vuosikatteenä on budjetoitu 1 517 000 euroa. Investointien nettomeno on 3 961 000 euroa. Lainanlyhennykset ovat 868 000 euroa ja lainanotoksi on merkitty 4 400 000 euroa.

2.5 Henkilöstö

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt valtuustokauden kattavan henkilöstöstrategian, johon on linjattu henkilöstötyön keskeiset päälinjat valtuuston toimintakaudelle. Alkuvuoden 2009 kuluessa on laadittava uusi nelivuotinen henkilöstöstrategia uudelle valtuustokaudelle. Laatimistyön ohjausryhmänä tulee toimimaan tammikuussa 2009 valittava uusi YT-toimikunta.

Kunnan henkilöstöstä KVTES:n piiriin kuuluvilla on tehty vuosina 2004–2007 aikana työn suorituksen arviointi, jonka pohjalta KVTES:n piirissä on siirrytty henkilökohtaisen lisän harkinnanvaraisen osan jakamiseen sekä arvioinnin pohjalta suoritettaviin työsuorituksen kehittämiskeskusteluihin. Teknisen sopimuksen piiriin kuuluvilla on oma työn tuloksellisuuteen perustuva palkkausjärjestelmänsä ja samoin lääkärisopimuksessa ja tuntityöntekijöiden sopimuksessa omansa.

Opettajien palkkauksen piirissä työn vaativuuden arviointi (TVA) otettiin ensi kerran käyttöön syksyllä 2007 ja sitä päästään kuluvalle taloussuunnittelukaudella toteuttamaan kunnolla. Muissa sopimuksissa TVA on ollut käytössä jo pidempään ja osaltaan vaikuttanut palkkauksen tason määrittelyyn.

Vuoden 2009 kuluessa edellä kuvattu palkkausjärjestelmä arvioidaan kokonaisuudessaan. Käytännössä arvioidaan, kuinka se on toteutunut, onko sillä saavutettu uudistuksille asetetut tavoitteet ja miten TVA-prosessia ja henkilökohtaisen lisän harkinnanvaraisen osuuden arviointia tulisi kehittää. Tähän työhön asetetaan seurantaryhmä loppuvuodesta 2008 ja seurantaryhmän on esitettävä raporttinsa kehittämisideoineen vuoden 2009 kuluessa.

Kunnan hallintosääntö uusittiin vuonna 2008. Hallintosäännön linjaukset henkilöstöön liittyen muodostavat kunnan henkilöstöpolitiikan perustan yhdessä henkilöstöstrategian kanssa tulevina vuosina – toki linkittyen henkilöstöä koskevaan yleiseen lainsäädäntöön.

Henkilöstön määrässä ja rakenteessa talousarvion suunnittelukaudella tapahtuvat muutokset pyritään pitämään vähäisinä. Suurimman muutoksen aiheuttaa seutukunnallinen yhteistyö terveystoimessa – pieneltä osin jo vuoden 2009 kuluessa. Samoin muutoksia aiheuttavat oman palvelurakenteen uudistukset. Henkilöstön kokonaismäärä on taloussuunnitelmakaudella Hankasalmen saatava kääntymään laskuun.

Suunnittelukauden kuluessa tullaan ne nykyiset virkasuhteet, joissa työntekijän tehtäviin ei kuulu julkisen vallan käyttöä, muuttamaan työsuhteiksi.

2.6 Investoinnit

Suurin loppuun saatettava rakennuskohde talousarviovuonna 2009 on Aseman koulu ja aloitettavista kohteista jätevedenpuhdistamo. Ne muodostavat koko taloussuunnitelmakauden investointiohjelman rungon ja kyseisiin investointeihin on varauduttu useamman vuoden ajan.

Muut rakennuskohteet ovat turvallisuuteen ja toiminnallisuuteen liittyviä parannuksia. Tärkeimpinä niistä mainittakoon sprinklaukset vanhainkodin jatkoksi ensin vuonna 2009 terveyskeskukselle ja tulevina vuosina Metsätähteen ja Mäkituvallekin. Tavoitteena on, että taloussuunnitelmavuosien aikana kaikkien raskashoitaisimpien hoitolaitosten turvallisuus on korkealla ja lailla säädetyllä tasolla.

Irtaimen omaisuuden kohdalla investoinnit on pyritty pitämään niukkoina. Atk- ja kalustohankintojen ohella joukkoon mahtuu kuitenkin Hankasalmen historian 2. osan teon vaatimat määrärahat taloussuunnitelmavuosille. Hoiva-alalla jatketaan sänkykaluston uusimista vielä vuoden ajan, jotta saadaan ergonomiset olosuhteet laitoksiin kuntoon. Samaa tarvetta palvelee uutena asiana suoraan vuodelle 2009 noussut sairaalan jätejärjestelmän uusiminen.

Liikenneväylien kohdalla viedään eteenpäin aiempien suunnitelmien mukaisesti niin kaavateiden päällystyksiä pienessä mittakaavassa kuin valaistuksien parannuksiakin. Puistojen ja leikkipaikkojen kunnossapitoon kohdennetaan pieniä resursseja. Suurin osa valaistushankkeista ja uudet puistohankkeet on kuitenkin lykätty tulevaisuuteen. Kunnalla on hoidettuja puistoalueita niin paljon, että uusien suurempien puistoalueiden luominen edellyttää tarkkaa harkintaa – ehkä jopa joidenkin toisten hoidosta luopumista.

2.7 Alijäämän kattaminen

Kumulatiivinen alijäämä 31.12.2007 oli 1 348 563,56 euroa. Vuoden 2008 tilinpäätöksessä alijäämä tuskin pienenee, mutta toisaalta taloussuunnitelmaa vuosille 2009 –

2012 laadittaessa voidaan päätellä, ettei alijäämän määrä runsaasti kasvakaan. Katettava alijäämää olisi tällöin suunnittelukaudella 2009 – 2012 kaikkiaan noin 1,4 – 1,5 miljoonaa euroa. Talousarviossa 2008 alijäämään suuruudeksi arvioitiin 1,5 miljoonaa euroa vuoden 2007 lopussa, joten pääsääntöisesti voidaan nyt seurata aiemmin laadittuja alijäämän kattamissuunnitelmia.

Vuoden 2008 talousarviossa ja vuoden 2007 tilinpäätöksessä esitettiin alijäämä katettavaksi suunnittelukauden kuluessa seuraavasti:

v. 2008 ylijäämä	266 000 €
v. 2009 ylijäämä	725 000 €
v. 2010 ylijäämä	624 000 €
v. 2011 ylijäämä	50 000 €

Talouden kasvun kääntyminen laskuun aiheuttaa kuitenkin verotulojen laskua, jonka kustannusvaikutus tuleviin vuosiin on arvioitavissa vaikutuksiltaan vähintään 100 000 – 150 000 euron suuriseksi. Tämän ja palvelujen turvaamisen käyttötalouteen aiheuttamien paineiden vuoksi on alijäämän kattamissuunnitelmaa päivitetty nyt seuraavasti:

v. 2008	0 €
v. 2009	417 000 €
v. 2010	448 000 €
v. 2011	606 000 €
v. 2012	566 000 €

Laaditussa suunnitelmassa on varauduttu siihen, että vuoden 2008 kohdalla alijäämä voisi hivenen kasvaa ja samoin siihen, että talouskasvun heikkeneminen saattaa vaikuttaa kuntatalouteen vahvemmin, kuin vielä nyt voidaan arvioida. Tämän vuoksi suunnitelma on laadittu selkeästi suuremmaksi, kuin katettavaa alijäämää varsinaisesti on.

Nyt laaditun suunnitelman toteutumismahdollisuus sisältää käytännössä samat reunaehdot, kuin aiemmat suunnitelmat:

1) 4 % menokuri

Taloussuunnitelmakaudella arvioidaan kuntien käyttötaloustulojen ulkopuolisen rahoituksen (verotus- ja valtionosuustulot) vuotuisen kasvun pysähtyvän alle 4 % kasvutasoon. Jo tämä kehitys edellyttää kulujen hallittua kasvua – käytännössä nykytason menojen leikkaamista.

Taloussuunnitelma on nyt laadittu yhteneväiseksi alijäämän kattamissuunnitelman kanssa. Vuosina 2009 – 2012 menot saavat kasvaa 4 – 5 % vuodessa, mutta tavoitteena tulee pitää alle neljän prosentin kasvuun pääsemistä, koska valtionosuus- ja verotulot saattavat kasvaa tulevina vuosina talouskasvun heikkenemistä johtuen tämän hetken ennusteita heikommin.

2) Poistojen kasvu ja lainanhoitokulut

Yllä olevassa suunnitelmassa on huomioitu poistojen kasvu investointiohjelman mukaisesti. Lainan oton ja investointien suhteen pyritäänkin pitäytymään pääsääntöisesti taloussuunnittelun linjoissa, jotta kattamissuunnitelma voisi toteutua. Investointiohjelman ulkopuolisia investointeja tai konsernitason ennakoimattomia investointeja on siis taloussuunnitelman puitteissa melko mahdotonta toteuttaa.

Investointiohjelman mukaisen poistojen kasvun alijäämän kattamissuunnitelma kestää.

Lainanhoitokulut kehittyvät myös investointien kasvun mukaisesti. Niiden kohdalla on huomioitava, että Stonel Oy:n hankkeen lainoitus ei kasvata kunnan rahoitusmenoja, vaan hankkeen vaikutukset näkyvät suoraan käyttötaloudessa.

3) Verotuksen tason tarkastaminen rahoitusmenoja ja kasvavia poistoja kattamaan

Kunnan lainakanta kasvaa selkeästi taloussuunnitelmakaudella ja poistojen määrä säilyy tasollisesti korkeana. Alijäämän kattamissuunnitelma lähti siitä, että vuodelle 2008 kunnallisveroprosentti korotettiin tasolle 20 % ja vuonna 2008 taloussuunnitelmassa linjattiin, että jo vuonna 2009 tarkastetaan tarvetta korottaa kiinteistöverotustakin.

Kiinteistöverotuksen tasojen nostot jätetään kuitenkin tässä vaiheessa rahoitusohjelman kasvatuskeinoiksi tuleville talousarviovuosille.

4) Rakenteelliset uudistukset ja seudullinen terveystoimi sekä muu yhteistyö

Ja lopuksi on todettava, että 4 -5 % menokuri vaatii toteutuakseen uudenlaisia tapoja tuottaa palveluja, turhista tiloista luopumisia ja seutukunnallisia palvelujen tuottamistapoja. Suurin yksittäinen palvelukokonaisuus, joka alijäämän kattamissuunnitelman laatimisessakin on otettu huomioon, on seudullisen terveystoimen toteutuminen Jyväskylän kaupungin toimiessa isäntäkuntana Hankasalmele, Muuramalle ja Uuraisille vuoden 2011 alusta.

Alijäämän kattamissuunnitelmaa tarkastellaan puolivuositain

Alijäämän kattamissuunnitelmaa tarkastellaan ja tarvittaessa päivitetään niin talousarvion kuin tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä puolivuositain. Vuodelle 2008 laadittua alijäämän kattamissuunnitelman päivitystä on jouduttu nyt tarkistamaan lähinnä siten, että kattaminen on jaettu tasaisemmin koko suunnittelukaudelle, kun suunnitelma aiemmin oli selkeämmin etupainoitteinen. Kaikki taloussuunnitelmavuodet on edelleen laadittu selkeästi ylijäämäisiksi.

Edelleen alijäämän kattamissuunnitelman pohja on vuoden 2007 talousarvion kaltainen. Talouden tasapainoon saaminen on erittäin tärkeää ja siksi alijäämää lähdetään kattamaan ylijäämäisten talousarviovuosien kautta. Muita keinoja ei tässä vaiheessa haluta ottaa käyttöön, vaikka esimerkiksi kunnan energiaomistusta ollaankin valmiita muista syistä tarkastelemaan tulevaisuudessa ennakkoluulottomasti.

3 KÄYTTÖTALOUS JA TOIMINTA

3.1 Keskusvaalilautakunta

Tehtävä: Keskusvaalilautakunta vastaa vaalien järjestämisestä.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Vaalien valmistelutoimenpiteet
- Ennakoäänestysasiakirjojen tarkastaminen
- Kunnallisvaaleissa lisäksi ehdokashakemusten vastaanotto ja tarkastaminen, ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen, ennakoänten laskenta ja kaikkien ään-

ten tarkastuslaskenta, tiedottaminen ja vaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Äänestysaluejako ja vaalilautakuntien määrä säilyy ennallaan (Asema, Kirkonkylä, Niemisjärvi)
- Europarlamenttivaalit 2009, eduskuntavaalit 2011, presidentinvaali ja kunnallisvaalit 2012

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	11	2	11	0	10	21
Menot	11	18	16	0	15	40
<i>Netto</i>	<i>0</i>	<i>-16</i>	<i>-5</i>	<i>0</i>	<i>-5</i>	<i>-19</i>

3.2 Tarkastuslautakunta

Tehtävä: Kunnan talouden tarkastus kuntalain 71 §:n mukaisesti.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Hallinnolle ja taloudenpidolle valtuuston asettamien toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi
- Kunnan toimintojen ja painotusten tarkoituksenmukaisuuden arviointi
- Valtuuston käsittelyyn tulevien hallinnon ja talouden tarkastusta koskevien asioiden valmistelu

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Hallintokuntien toimintojen jatkuvaa arviointia erillisen työsuunnitelman mukaan
- Kuntakonsernin toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisen arviointi
- Tarkastuslautakunta laajentaa tehtävänsä huolehtimalla kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen ja arvioinnin yhteensovittamisesta kuntalain muutosten edellyttämällä tavalla.

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	0	0	0	0	0	0
Menot	14	19	22	20	20	21
<i>Netto</i>	<i>-14</i>	<i>-19</i>	<i>-22</i>	<i>-20</i>	<i>-20</i>	<i>-21</i>

3.3 Kunnanhallitus

3.3.1 Luottamushenkilöhallinto

Tehtävä: Kunnan johtaminen ja edunvalvonta

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Valtuuston ja kunnanhallituksen tarvitsemien palvelujen tuottaminen

- Kunnanjohtajan tehtävät
- Kuntaorganisaation toiminnan kehittäminen ja strategiatyö
- Kunnan edustaminen, edunvalvonta ja suhdetoiminta
- Järjestöjen tukeminen, opiskelijastipendit ja strategisesti tärkeiden tapahtumien tukeminen
- Joukkoliikenteen tukeminen
- Vesihuoltoavustukset

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Valtuustokauden strategian seuranta ja sen mukaisten toimenpiteiden ja tavoitteiden eteenpäin vienti ja seuranta
- Kunta- ja palvelurakennemuutoksen edellyttämät toimenpiteet
- Hyvinvointistrategian toimeenpano
- Haja-asutusalueiden vesihuoltohankkeiden edistäminen varattujen määrärahojen puitteissa
- Luottamushenkilötoiminnan tukeminen ja kehittäminen sekä kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien kehittäminen
- Seudullisen kuntayhteistyön tiivistäminen ja seudullisten yhteistyöhankkeiden eteenpäin vienti

Avustukset	TA 2007	TA 2008	TA 2009
• Veteraanien kuntoutus	10 000	10 000	13 000
• 4 H-yhdistyksen yleisavustus	12 500	12 500	12 500
• Stipendit tutkinnon suorittaneille hankasalmelaisille nuorille	28 000	36 000	35 000
• Seurantalojen ylläpitoavustukset	3 500	3 500	3 500
• Haja-asutusalueiden vesihuolto	43 000	42 000	40 000
• Joukkoliikenteen tukeminen	50 000	50 000	66 000
• Palkkiot omakotitalojen rakentajille	9 000	21 000	9 000
• Strategisten tapahtumien tuki	30 000	25 000	25 000

Toiminnalliset tavoitteet:

- Kunnan sääntöjen ajantasaistaminen
Hallintosääntö on uusittu. Muiden sääntöjen uusimista jatketaan
- Valtuustokauden strategia
Strategian laadinta ja seuranta vuosittain
- Sisäisen tarkastuksen vahvistaminen
Tarkastuksen raportointi.
- Hyvinvointistrategia
Strategian hyväksyminen ja toimeenpano

Omistajapoliittinen tavoite:

- Konserniohjeiden laadinta
- Raportoinnin kehittäminen

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	49	0	0	1	1	1
Menot	606	549	575	598	628	659
<i>Netto</i>	<i>-557</i>	<i>-549</i>	<i>-575</i>	<i>-597</i>	<i>-627</i>	<i>-658</i>

3.3.2 Hallintopalvelut

Tehtävä: Yleishallinto-, henkilöstöhallinto-, talous- ja atk-palveluiden tuottaminen

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Kunnanvaltuuston ja -hallituksen kokousten valmistelu ja päätösten täytäntöönpano
- Kunnan neuvonta, puhelinvaihe ja yleinen tiedotus
- Virka- ja työsuhdeasioiden hoito, henkilöstön ja työyhteisöjen kehittäminen
- Keskusarkiston ylläpito
- Taloushallinnosta ja palkanlaskennasta vastaaminen
- Tietohallinnon ylläpidosta, kehittämisestä ja atk-tuesta vastaaminen

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Henkilöstöstrategian toteutumisen seuranta ja uuden strategian laadinta
- Talousarvion toteutumisen seurannan edelleen kehittäminen
- Sisäisen valvonnan kehittäminen sekä sääntöjen ja ohjeiden tarkistaminen
- Sisäisen ja ulkoisen viestinnän kehittäminen, intranet ja nettisivut
- Työilmapiirikartoituksesta saatujen tulosten jatkotyöstäminen

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tehokas palvelutuotanto	nettomeno % kunnan kokonaismenoista	3,2	3,7	3,6	3,6	3,6	3,6
Kunnan yleisen tiedotuksen parantaminen	Hankautiset-palstan kävijämäärä (kävijäseuranta/kuukausi)	275	100	330	350	400	450
Moitteeton yleishallinto	Kunnanvaltuuston, -hallituksen ja sen alaisten viranhaltijoiden päätöksistä tehdyt						

	valitukset	0	2	2	2	2	2
	Aiheelliseksi osoittautuneiden valitusten määrä	0	0	0	0	0	0

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Talousoalvelut						
Tulot	1	0	0	0	0	0
Menot	175	203	214	223	235	246
<i>Netto</i>	<i>-174</i>	<i>-203</i>	<i>-214</i>	<i>-223</i>	<i>-235</i>	<i>-246</i>
Atk-palvelut						
Tulot	3	2	0	0	0	0
Menot	154	184	193	201	211	221
<i>Netto</i>	<i>-151</i>	<i>-182</i>	<i>-193</i>	<i>-201</i>	<i>-211</i>	<i>-221</i>
Yleinen edunvalvonta ja kuluttajaneuvonta						
Tulot	37	40	7	0	0	0
Menot	43	49	7	0	0	0
<i>Netto</i>	<i>-6</i>	<i>-9</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Kunnallisverotus						
Tulot	0	0	0	0	0	0
Menot	110	112	124	129	135	142
<i>Netto</i>	<i>-110</i>	<i>-112</i>	<i>-124</i>	<i>-129</i>	<i>-135</i>	<i>-142</i>

Yleishallinto						
Tulot	38	18	19	19	20	21
Menot	229	262	269	280	294	309
<i>Netto</i>	<i>-191</i>	<i>-244</i>	<i>-250</i>	<i>-261</i>	<i>-274</i>	<i>-288</i>
Henkilöstöhallinto						
Tulot	87	48	50	52	54	57
Menot	178	182	183	191	200	210
<i>Netto</i>	<i>-91</i>	<i>-134</i>	<i>-133</i>	<i>-139</i>	<i>-146</i>	<i>-153</i>

Hallintopalvelut yhteensä						
Tulot	166	108	76	71	74	78
Menot	889	992	990	1 024	1 075	1 128
<i>Netto</i>	<i>-723</i>	<i>-884</i>	<i>-914</i>	<i>-953</i>	<i>-1 001</i>	<i>-1 050</i>

3.3.3 Kehittämispalvelut

Tehtävä: On luoda edellytyksiä yrittämisen ja asumisen kuntana kehittämiseen. Työttömyyden alentaminen, maatalouden ja maaseutuelinkeinojen kehittämistyö sekä maatalouslomituksen järjestäminen

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Yritystoiminnan toimintaedellytysten parantaminen (tonttipolitiikka, rahoitusvaihtoehdot)

- Uuden yritystoiminnan rekrytointi
- Hyvän yhteistyön vahvistaminen yrityksiin ja eri sidosryhmiin
- Kunnallisesta työllistämisestä vastaaminen
- Maatilatalouden toimintaedellytysten vahvistaminen mm. sukupolvenvaihdoksia ja investointeja edistäen.
- Tukihallinnon joustava ja tehokas toteutus
- Lomitushallinnosta vastaaminen viiden kunnan alueella

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Yksi uusi yritys tai olevan yrityksen laajennus ysitien yrityspotkeen
- Uuden elinkeino- ja työllisyysstrategian toteuttaminen
- Pienmäen asuinalueen kaavoitustyön toteutus yhteistyössä ympäristötoimen kanssa sekä tonttimarkkinoinnin suunnittelu
- Teollisuusmaan hankinta ysitien yrityspotkesta
- Matkailun kokonaissuunnitelmaan liittyvien toimenpiteiden edistäminen
- Työllisyyttä edistävien toimenpiteiden jatkaminen, työttömyysaste < 11 %
- Uusien hankkeiden valmistelu / toteutus
- Maatilatalouden sukupolvenvaihdosten ja uusien investointien käynnistäminen
- Lomitushallinnon kehittäminen ja uudet rekrytoinnit
- Lomittajien tilakohtaisen koulutuksen kehittäminen ja uuden toimintamallin suunnittelu

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011
Yrittämisen edellytysten parantaminen	Yritysten määrän nettomuutos	+3	+10	+10	+10	+10
Asukasohjan kasvattaminen	Väestömäärän muutos ^{x)}	-49	+20	+20	+20	+20
Maatilayritysten määrä vähenee hitaammin, kuin K-Suomessa keskimäärin	Toteutuneet sukupolvenvaihdokset	+1	+6	+6	+6	+6
Lomituspäivien kokonaismäärän kehitys	Lomituspäivien määrä	19277	20000	19000	18500	18000
Työ hyvinvoinnin lisääminen (lomitusta)	Sairauspoissaolojen määrä htv	10	10	9,5	9	9

^{x)} Väestömäärän muutostavoite poikkeaa n. 50 asukkaalla vuosittain tunnusluvusta, joilla on arvioitu valtionosuus- ja verotulojen kehitystä

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Elinkeinopalvelut						
Tulot	81	13	0	0	0	0
Menot	348	321	436	402	407	349
Netto	-267	-308	-436	-402	-407	-349
Maaseutupalvelut						
Tulot	1	0	0	0	0	0
Menot	88	96	102	106	112	118
Netto	-87	-96	-102	-106	-112	-118
Lomituspalvelut						
Tulot	3 257	3 437	3 208	3 290	3 267	3 199
Menot	3 247	3 437	3 208	3 290	3 267	3 199
Netto	10	0	0	0	0	0
Hankkeet						
Tulot	37	0	0	0	0	0
Menot	38	0	0	0	0	0
Netto	-1	0	0	0	0	0
Kunnallinen työllistäminen						
Tulot	197	219	202	210	220	232
Menot	481	507	523	543	570	600
Netto	-284	-288	-321	-333	-350	-368
Tukityöllistäminen yrityksiin						
Tulot	71	80	127	132	139	146
Menot	69	82	127	132	139	146
Netto	2	-2	0	0	0	0
Kehittämispalvelut yhteensä						
Tulot	3 644	3 749	3 537	3 632	3 626	3 577
Menot	4 271	4 443	4 396	4 473	4 495	4 412
Netto	-627	-694	-859	-841	-869	-835

Kunnanhallitus yhteensä	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	3 859	3 857	3 613	3 704	3 701	3 656
Menot	5 766	5 984	5 961	6 095	6 198	6 199
Netto	-1 907	-2 127	-2 348	-2 391	-2 497	-2 543

3.4 Sosiaali- ja terveyslautakunta

3.4.1 Sosiaalipalvelut

Tehtävä: Kehitysvamma-, lastensuojelu-, vammais-, ja sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen järjestäminen ja niihin liittyvä sosiaalityö

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Kehitysvammopalveluilla autetaan asiakkaita, joiden toimintakyky on häiriintynyt synnynnäisesti tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi.
- Lastensuojelulla turvataan lapsen oikeus turvalliseen ja virkkeitä antavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen ja vaikutetaan kasvuolosuhteisiin sekä tuetaan vanhempia heidän kasvatustehtävässään ja toteutetaan yksilö- ja perhekohtaista lastensuojelua.
- Vammaispalveluilla edistetään vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistään ja poistetaan vammaisuuden aiheuttamia haittoja omaisten ja eri yhteistyötahojen kanssa.
- Myöntämällä toimeentulo- ja elatustukea, jotka ovat viimesijaista taloudellista tukea, sekä toteuttamalla aikuissosiaalityötä ja palveluohjauksellista työtä tuetaan, ohjataan ja neuvotaan asiakkaita omatoimisuuteen ja itsenäiseen selviytymiseen, mikäli asiakkaan omat voimavarat tai tulot eivät riitä.
- Myöntämällä omaishoidontukea sekä järjestämällä perhehoitoa ja asumispalveluja mahdollistetaan vanhusten ja vammaisten henkilöiden tarpeenmukainen hoito osana tarkoituksenmukaista palvelu- ja hoitoketjua

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Asiakkaan tarpeista lähtevän palveluketjuajattelun ja toimintatapojen kehittäminen lasten palveluista aikuisten palveluihin sekä avo- ja laitospalveluiden välillä
- Yhteistyön lisääminen eri hallintokuntien ja lähikuntien välillä huomioiden kunta- ja palvelurakennemuutosten tuomat vaatimukset ja seudulliset mahdollisuudet
- Henkilökunnan vakiinnuttaminen, ammattitaidon ylläpitäminen ja työssä jaksamisen tukeminen.
- Työskentelyn ja toimintatapojen kehittäminen ja suuntaaminen entistä enemmän ennaltaehkäisevään työhön ja varhaiseen tukemiseen

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Asiakasnäkökulma Asiakastyytyväisyys	Asiakastyytyväisyyskysely sosiaalipalvelujen asiakkaille tyytyväisyys %	ei ole mitattu	>80	>80	>80	>80	>80

Prosessinäkökulma Taloudellisuus/ tuottavuus €suorite	Sosiaalipalvelujen kulut (netto) / asukas (5506 asukasta)	490	495	537	554	582	610
	Uusi mittari: Toimeentulotuki, netto- €asukas (5506 asukasta)		(103)	92	96	101	106
Vaikuttavuusnäkökulma Kohdentuvuus/resurssien suuntaaminen tarpeiden mukaisesti	Sosiaalipalvelujen asiakkaiden osuus kunnan väestöstä, %	21	16	16	16	16	16
	Uusi mittari: Toimeentulotukea saaneet henkilöt (531 asiakasta), % asukkaista (5506 asukasta)	(9,6)	(9,6)	9,6	9,0	9,0	9,0
Henkilöstönäkökulma Henkilöstön hyvinvointi ja ammatillinen osaaminen	Työyhteisökiekkö, ka. välillä 1-5	ei tehty	4-5	4-5	4-5	4-5	4-5
	Sosiaalitoimisto		4-5	4-5	4-5	4-5	4-5
	Toimintakeskus	4,6	4-5	4-5	4-5	4-5	4-5
	Koulutuspv / työntekijä, ka	3,5	3-10	3-10	3-10	3-10	3-10

	Tp2007	Ta2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Hallinto ja toimisto						
Tulot	5	1	1	1	1	1
Menot	172	152	170	177	186	195
Netto	-167	-151	-169	-176	-185	-194
Sosiaalityö						
Tulot	4	1	3	3	3	3
Menot	507	371	415	431	453	475
Netto	-503	-370	-412	-428	-450	-472
Vammaispalvelut						
Tulot	21	22	22	23	24	25
Menot	502	430	467	486	510	536
Netto	-481	-408	-445	-463	-486	-511

Toimeentuloturva						
Tulot	343	328	313	320	336	353
Menot	967	971	850	848	890	934
Netto	-624	-643	-537	-528	-554	-581
Asuntola-toimintakeskus						
Tulot	45	46	52	54	56	59
Menot	311	306	352	366	384	404
Netto	-266	-260	-300	-312	-328	-345
Kuntouttava työtoiminta						
Tulot	12	10	12	12	13	14
Menot	12	25	27	28	29	31
Netto	0	-15	-15	-16	-16	-17
Avopalvelut						
Tulot	112	187	239	248	261	274
Menot	809	1 089	1 322	1 375	1 444	1 516
Netto	-697	-902	-1 083	-1 127	-1 183	-1 242
Sosiaalipalvelut yhteensä						
Tulot	542	595	642	661	694	729
Menot	3 280	3 344	3 603	3 711	3 896	4 091
Netto	-2 738	-2 749	-2 961	-3 050	-3 202	-3 362

3.4.2 Kotihoito ja vanhustyö

Tehtävä: Hoito- ja huolenpitopalvelujen tuottaminen kotona ja vanhusten laitoshoidon tuottaminen

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Kotihoito edistää kunnan asukkaiden hyvinvointia ammattitaitoisilla ja kokonaisvaltaisilla hoito ja huolenpitopalveluilla yhteistyössä omaisten ja muiden tahojen kanssa ja tukee asukkaiden omatoimisuutta.
- Vanhainkodin toiminta-ajatuksena on antaa hoitoa ja huolenpitoa kodinomaisissa olosuhteissa vanhuksille, jotka eivät enää selviydy tukitoimienkaan avulla omassa kodissaan, sekä tarjota lyhytaikaishoitoa omaishoidon ja kotihoidon turvin kotona asuville ikäihmisille.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Vanhusten palvelurakenteen muuttaminen avohoidon suuntaan vahvistamalla kotihoitoa ja palveluasumista sekä toteuttamalla muita Vanhuspalvelujen strategian linjauksia, tavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia
- Oikean hoidonpörrastuksen ja palveluprosessien sujuvuuden mahdollistaminen ja varmistaminen
- Kotihoidon ennalta ehkäisevät kotikäyntien ja terveystarkastusten to-

teuttaminen kalenterivuonna 80 v täyttävien luona.

- Dementiahoidon sisällöllinen kehittäminen ja laajentaminen
- Vanhuspalveluiden kehittäminen seudullisena yhteistyönä

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Asiakasnäkökulma Kotihoitoon pääsy 14 vrk:ssa	jonotusaika vrk	heti	< 14	-	-	-	-
Uusi tavoite: Palvelutarpeen arviointiin pääsy alle 7 vrk:ssa	Uusi mittari: arviointiin pääsy %/yhteydenotot			100	100	100	100
Prosessinäkökulma Taloudellisuus / Tuottavuus €suorite	koho br/asiakas	6652	6450	-	-	-	-
	Uusi mittari: Kotihoito: - br/asukas (5506 asukasta) - br/kotihoidon käynti (55779 k.)		(226) (22)	247 24	253 25	269 27	283 28
	Vanhainkoti: - br/asukas (5506 asukasta) - br/hoitopv (10700 hp)	227 117	230 120	245 126	255 130	267 138	280 144
Vaikuttavuusnäkökulma Kohdentuvuus, vanhuspalvelujen piirissä %	Yli 75-vuotiaista vanhuspalvelujen piirissä, %	28	25	25	25	25	25
	Vanhainkodilla Rava yli 3,00, % (tavoite)	48	80	80	80	80	80
	Uusi mittari: Kotihoidon asiakkaiden RAVA 1,5 – 2,49, % asiakkaista (tavoite)			80	80	80	80

Henkilöstönäkökulma	Työyhteisökiekko, ka. välillä 1-5							
Henkilöstön hyvinvointi ja ammatillinen osaaminen	- koho	ei tehty	>4	>4	>4	>4	>4	>4
	- vanhainkoti	ei tehty	>3,5	>3,5	>4	>4	>4	>4

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Hoito- ja huolenpitopalvelut						
Tulot	136	133	146	152	159	167
Menot	970	1 032	1 132	1 179	1237	1299
Netto	-834	-899	-986	-1 027	-1 078	-1 132
Tukipalvelut						
Tulot	161	152	168	175	184	193
Menot	246	222	234	243	256	268
Netto	-85	-70	-66	-68	-72	-75
Vanhusten perhehoito yli 65 v.						
Tulot	101	0	0	0	0	0
Menot	193	0	0	0	0	0
Netto	-92	0	0	0	0	0
Päivätoimintakeskus						
Tulot	18	43	35	36	38	40
Menot	117	111	121	126	132	139
Netto	-99	-68	-86	-90	-94	-99
Omaishoidontuki						
Tulot	7	0	0	0	0	0
Menot	153	0	0	0	0	0
Netto	-146	0	0	0	0	0
Palveluasunnot						
Tulot	9	7	7	7	7	8
Menot	183	214	226	235	246	259
Netto	-174	-207	-219	-228	-239	-251
Vanhainkoti						
Tulot	285	246	266	277	291	305
Menot	1 262	1 274	1 347	1 401	1 472	1 545
Netto	-977	-1 028	-1 081	-1 124	-1 181	-1 240

Vanhustyö ja kotihoito yhteensä						
Tulot	717	581	622	647	679	713
Menot	3 124	2 853	3 060	3 184	3 343	3 510
<i>Netto</i>	<i>-2 407</i>	<i>-2 272</i>	<i>-2 438</i>	<i>-2 537</i>	<i>-2 664</i>	<i>-2 797</i>

3.4.3 Päivähoito

Tehtävä: Varhaiskasvatuksen järjestäminen lapsille ennen oppivelvollisuuden alkamista ja esiopetuksen järjestäminen niille lapsille, jotka tarvitsevat päivähoitopalveluja esiopetuksen lisäksi.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Päivähoitoa järjestetään eri elämäntilanteissa olevien perheiden lapsille lasten kasvun, kehityksen ja oppimaan oppimisen tukemiseksi.
- Järjestämisspaikkoina ovat päiväkodit, ryhmäperhepäivähoito, lasten kotona tapahtuva kolmiperhehoito ja perhepäivähoitajan kotona tapahtuva perhepäivähoito
- Kunta tukee vanhempia maksamalla lasten kotona tapahtuvasta hoidosta kotihoidon tukea tai yksityisen hoidon tukea.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Asiakaslähtöisen toimintatavan toteuttaminen
- Varhaiskasvatussuunnitelman päivittämisen käynnistäminen
- Henkilöstön lisä- ja täydennyskoulutuksen kehittäminen
- Päivähoidon puolipäivä/osapäivätoiminnan ja avoimen kerhotoiminnan kehittäminen yhteistyötahojen kanssa
- Erityispäivähoidon kehittäminen

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Asiakasnäkökulma	Asiakaskysely palvelujen käyttäjille joka toinen vuosi	>85	>85	> 85	> 85	> 85	> 85
Prosessinäkökulma	Hoitopäivän hinta, br €/lapsi	<50					
Taloudellisuus/ Tuottavuus €/suorite	Kunnallisen päivähoiton nettokustannukset / hoidossa olevat lapset 31.12. (175 lasta)/ kk		580	610	635	667	700

	Kunnallisen päivähoiton bruttokustannukset/ hoitopaikat (165 hoitopaikkaa)/ kk		710	755	786	825	866
	Uusi mittari: Päivähoitopalvelut, br-€/asukas (5506 asukasta)		(307)	323	336	352	370
Vaikuttavuusnäkökulma	Lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma käytössä %	80	90	95	95	95	95
Laadukkaan päivähoiton järjestäminen kumppanuudessa vanhempien kanssa	Uusi mittari: Hoidossa olevat lapset 31.12.(175 lasta)/% 0-6 – vuotiaista (350 0-6 –vuotiaista)		(50)	50	50	50	50
Henkilöstönäkökulma	Työyhteisökiekkokäytännön välillä 1-5	3,9	>4	>4	>4	>4	>4
Henkilöstön hyvinvointi ja ammatillinen osaaminen	Koulutuspäivät/ v.	3-10	3-10	3-10	3-10	3-10	3-10

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Sillankorvan päiväkotii						
Tulot	57	53	60	62	65	68
Menot	396	448	469	488	512	537
Netto	-339	-395	-409	-426	-447	-469
Metsätähden päiväkotii						
Tulot	24	33	35	36	38	40
Menot	218	251	254	264	277	292
Netto	-194	-218	-219	-228	-239	-252
Perhepäivähoito						
Tulot	105	87	93	97	102	107
Menot	533	574	624	649	682	716
Netto	-428	-487	-531	-552	-580	-609
Ryhmäperhepäivähoito						
Tulot	31	21	26	27	28	29
Menot	127	133	149	155	163	171
Netto	-96	-112	-123	-128	-135	-142

Lasten kotihoidontuki						
Tulot	0	0	0	0	0	0
Menot	263	285	280	291	306	321
Netto	-263	-285	-280	-291	-306	-321
Päivähoito yhteensä						
Tulot	217	194	214	222	233	244
Menot	1 537	1 691	1 776	1 847	1 940	2 037
Netto	-1 320	-1 497	-1 562	-1 625	-1 707	-1 793

Sosiaalitoimi yhteensä	Tp2007	Ta2008	Tae2009	Ts2010	Ts2011	Ts2012
Tulot	1 476	1 370	1 478	1 530	1 606	1 686
Menot	7 941	7 888	8 439	8 742	9 179	9 638
Netto	-6 465	-6 518	-6 961	-7 212	-7 573	-7 952

3.4.4 Avoterveydenhoito

Tehtävä: Avoterveydenhuollon palveluiden tuottaminen

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Koko terveyskeskuksen toiminta-ajatus on mahdollisimman kattavien ja laadukkaiden perusterveydenhuollon palvelujen järjestäminen kuntalaisille ja tarpeen mukaan niitä tarvitseville. Toiminta toteutetaan yksilöllisyyden, hoidon turvallisuuden, tasavertaisuuden, taloudellisuuden ja joustavuuden periaatteet huomioiden.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Kansanterveydellisesti merkittävien sairauksien ennaltaehkäisy maakunnallista terveyden edistämisen suunnitelmaa tukien
- Henkilöstöryhmien välisen työnjaon kehittäminen ja selkeyttäminen edellä mainitun tavoitteen saavuttamiseksi
- Muistihoitaja- ja muiden hoitajavastaanotto toimintojen edelleen kehittäminen suunnitelmakaudella
- Työterveyshuollon laadukkaitten palveluprosessien kehittäminen
- Toimivat lääkehuollon - ja laboratoriopalveluiden kehittäminen yhteistyössä K-S SHP:n kanssa
- Ammatillisen osaamisen tukeminen edellä mainittujen toimintojen kehittämiseksi

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Palveluiden saatavuus ja suunnitelmallisuus painopistealueiden mukaisesti tai ohjaamana	1. Vastaanoton hoitohenkilökunnan ja terveydenhoitajien työnkuvan selkiyttäminen	osittain	tot	tot			
	2. Työterveyshuollon asiakasyritysten palvelut toteutuvat tehdyn sopimuksen mukaisesti	osittain	tot	tot			
Palvelutarpeita vastaava ammattitaitoinen, osaava ja hyvinvoiva henkilökunta	1. Kehityskeskustelujen toteutuminen	osittain	tot	tot			
	2. Täydennyskoulutus 3 – 10 pv /henkilö/vuosi	osittain	tot	tot			
	3. Yhtenäiset ja tarkoituksenmukaiset hoitokäytännöt (kirjaaminen, lääkehoito jne)	-	-	tot			
Ajantasainen talousseuranta	4. Vastuualueittain kuukausikohtainen seuranta ja seurannan analyysi ja tarvittavat toimenpiteet talousarvion toteutumisesta	ositt.	tot	tot			
Käynnit	- lääkäri - vao hoitaja - terveydenhoitaja	13 802 6 026 3 875	13 800 6 000 4 200	13 800 6 000 3 900			

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Hallinto						
Tulot	3	0	0	0	0	0
Menot	150	165	176	183	192	201
Netto	-147	-165	-176	-183	-192	-201
Terveysneuvonta						
Tulot	8	0	0	0	0	0
Menot	197	198	205	214	224	235
Netto	-189	-198	-205	-214	-224	-235

Työterveyshuolto						
Tulot	196	215	215	233	240	280
Menot	265	275	268	278	293	308
Netto	-69	-60	-53	-45	-53	-28
Vastaanotto						
Tulot	162	154	164	164	184	184
Menot	1 420	1 402	1 488	1 549	1 623	1 701
Netto	-1 258	-1 248	-1 324	-1 385	-1 439	-1 517
Täydentävät palvelut						
Tulot	95	64	14	14	14	14
Menot	473	438	405	406	426	447
Netto	-378	-374	-391	-392	-412	-433
Avoterveydenhuolto yhteensä:						
Tulot	464	433	393	411	438	478
Menot	2 505	2 478	2 542	2 630	2 758	2 892
Netto	-2 041	-2 045	-2 149	-2 219	-2 320	-2 414

3.4.5 Laitoshoido, Terveyskeskussairaala

Tehtävä: Yleislääkäritasoisien sairaalahoidon tarjoaminen

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Mahdollisimman kattavien ja laadukkaiden perusterveydenhuollon tasoisten sairaalapalveluiden järjestäminen kuntalaisille ja tarpeen mukaan muille niitä tarvitseville

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Laadukas hoito ja hoidon jatkuvuuden turvaaminen henkilöstön yhteistyömalleja edelleen kehittämällä
- Hoitopaikkojen ja resurssien yhteensovittaminen toiminnan tarpeiden mukaisesti
- Henkilöstön työhyvinvoinnin tukeminen
- Gerontologisen ammatillisen osaamisen kehittäminen

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Toimiva hoidon porrastus	1. Tk-sairaalaan jonotusaika esh:sta on alle 1 vrk.	tot	tot	tot			
	2. Tk-sairaalaan jonotusaika jatkohoitoon ympärivuorokautiseen laitoshoidon on alle 3vkoa	jonotusaika yli 3,5 kk	tot	tot			

Motivoitunut, työhön sitoutunut, ammattitaitoinen henkilökunta	1. Tarpeen mukainen kohdennettu täydennyskoulutus 3-10 vrk/v/hlö	tot	tot	tot			
	2. Henkilöstön osaaminen, jatkuva ammattitaidon ylläpitäminen ja parantaminen eri keinoin (perehdytys, koulutus jne)	-	-	tot			
	3. Yhtenäiset ja tarkoituksenmukaiset hoitokäytännöt (kirjaaminen, lääkehoito jne)	-	-	tot			
Toiminta taloudellista	1. Talousarviossa pysyminen			100%			
	2. Hoitopäivän hinta brutto	106,80	112,25				
	2. Vuodeosaston käyttöaste 90-95%	98 %					
	Hoitopäivät	17 913	17 800	17 800			

Sairaala	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	346	317	364	365	365	365
Menot	1 826	1 851	2 013	2 097	2 198	2 306
Netto	-1 480	-1 534	-1 649	-1 732	-1 833	-1 941

3.4.6 Mielenterveystyö

Tehtävä: Mielenterveyspalveluiden tarjoaminen

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Tuottaa aikuisväestölle mielenterveysongelmien ja psykiatristen sairauksien hoitamiseksi neuvonta-, tutkimus-, hoito- ja kuntoutuspalveluja sekä em. ongelmien ja sairauksien ennaltaehkäisy yhteistyössä perusterveydenhuollon, sosiaalitoimen ja muiden sidosryhmien kanssa.
- Tuottaa yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla toteutettavia arjen hallintaan ja sosiaaliseen selviytymiseen liittyviä hoito- ja kuntoutuspalveluja

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Nopea ja tarpeenmukainen vastaaminen psykiatrisiin kriisitilanteisiin
- Ennaltaehkäisevän mielenterveystyön kehittäminen yhteistyössä kunnan eri hallintokuntien kanssa
- Kotikuntoutuksen kehittäminen yhteistyössä kotihoidon kanssa ja erilaisien tukipalvelujen hyödyntäminen
- Yhteistyö mielenterveysyhdistys Tuikun kanssa pitkäaikaissairaiden ja päihdeongelmaisten elämänhallinnan lisäämiseksi ja muu omais- ja lähi-

verkostotoiminta

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Palveluiden saatavuus ja suunnitelmallisuus ja kustannukset	Mielenterveystoimisto 1. Hoitajaksot (uudet hoitajaksot ja päättyneet hoitajaksot) Kuntoutumiskoti 2. Kuntoutumiskodin käyttöaste	3ss	4ss	4ss			
Palvelutarpeita vastaava ammattitaitoinen, osaava ja hyvinvoiva henkilökunta	1. Täydennyskoulutus 3 – 10 pv/hlö / vuosi	tot	tot	tot			
Yhteistyön sujuvuus sidosryhmien kanssa	1. Yhteistyötahojen kanssa sovittu yhteiset toimintaperiaatteet	tot	tot	tot			

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Mielenterveystoimisto						
Tulot	4	2	2	2	2	2
Menot	203	229	249	259	269	280
Netto	-199	-227	-247	-257	-267	-278
Asuntolatoiminta						
Tulot	14	20	20	20	20	20
Menot	49	50	53	55	58	61
Netto	-35	-30	-33	-35	-38	-41
Mielenterveys-työ yhteensä:						
Tulot	18	22	22	22	22	22
Menot	252	279	302	314	327	341
Netto	-234	-257	-280	-292	-305	-319

3.4.7 Ympäristöterveydenhuolto

Tehtävä: Eläinlääkintähuollon järjestäminen päivystyksineen, terveysvalvonnan johto ja terveysvalvonta

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Huolehtia kunnan alueella olevien hyöty- ja lemmikkieläinten perusterveyden- ja sairaanhoidosta sekä eläinsuojelusta ja eläinlääkintään liittyvistä virkatehtävistä, kuten tautivalvonnasta.

- Tehtävänä on ensisijaisesti pyrkiä estämään ennalta väestöä uhkaavan terveysvaaran / haitan syntyminen tai minimoiminen.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Terveydenhuoltokäyntien tekeminen tiloilla ja eläinten terveydenhuollon kehittäminen kunnan alueella.
- Eläinlääkäripäivystyksen uudelleen järjestämiseen osallistuminen.
- Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden muodostaminen ja toiminnan aloittaminen.
- Yleinen terveysvalvonta, elintarvike- ja tuoteturvallisuusvalvonta sekä em. liittyen valtakunnallisiin valvontaprojekteihin osallistuminen.
- Ympäristöterveydenhuollon suunnitelman toteuttaminen ja maksullisuuden käyttöönotto.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Sairaskäyntien lkm	suurelänkäynnit	530	500	500	500	500	500
	pienelänkäynnit	600	630	650	650	650	650
Elintarvike- / vesinäytetutkimukset	tutkimusmäärä	67	68	70	70	70	70
Koulujen / päiväkotien terveellisyys	tarkastukset	4	tarvit- taessa	tarvit- taessa	3	4	tarvit- taessa
Radonkartoitus		84	-	-	-	-	-

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Terveysvalvonta						
Tulot	20	20	21	21	21	21
Menot	49	53	55	57	60	62
Netto	-29	-33	-34	-36	-39	-41
Eläinlääkintähuolto						
Tulot	1	1	1	1	1	1
Menot	85	89	106	111	116	120
Netto	-84	-88	-105	-110	-115	-119
Ympäristöterveydenhuolto yhteensä:						
Tulot	21	21	22	22	22	22
Menot	134	142	161	168	176	182
Netto	-113	-121	-139	-146	-154	-160

3.4.8 Hammashuolto

Tehtävä: Suun perusterveydenhuolto

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Tuottaa suun perusterveydenhuollon palveluja, hoitaa ja ennaltaehkäistä suusairauksia

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Omahoidon merkityksen korostaminen suusairauksien ennaltaehkäisyssä

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Toiminta taloudellista ja tehosta	Potilasmaksutulojen osuus menoista	30%	35%	35%	35%	35%	35%
	Käynnin nettohinta (euroa / käynti)	58	63	62			
	Käyntien määrä	5631	5700	5700			

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	135	151	175	175	187	187
Menot	464	508	527	549	576	604
<i>Netto</i>	<i>-329</i>	<i>-357</i>	<i>-352</i>	<i>-374</i>	<i>-389</i>	<i>-417</i>

3.4.9 Erikoissairaanhoito

Tehtävä: Erikoissairaanhoito

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Kansanterveyslaissa kunnan järjestettäväksi säädettyjen palveluiden tuottaminen kuntalaisille

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Palveluiden oston keskittäminen Keski-Suomen Sairaanhoitopiirille

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Sopimusten mukaisten erikoissairaanhoidon palveluiden hankkiminen	Esh- palveluiden toteutuminen tehdyn sopimuksen mukaisesti	ei tot	tot	tot			
	Erikoissairaanhoidon kustannukset €/asukas	816	849	874			

	K-S ks:n avohoitokäynnit, kpl	5088	5100	5200			
	K-S ks:n hoitopäivät, kpl	4145	4200	4200			

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	5	0	0	0	0	0
Menot	4 499	4 670	4 810	5 002	5 253	5 515
Netto	-4 494	-4 670	-4 810	-5 002	-5 253	-5 515

Terveystoimi yhteensä	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	989	944	976	995	1 034	1 074
Menot	9 680	9 928	10 355	10 760	11 288	11 840
Netto	-8 691	-8 984	-9 379	-9 765	-10 254	-10 766

3.5 Sivistyslautakunta

3.5.1 Peruskoulut

Tehtävä: Opetustoimi

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Perusopetus 0-9 luokkien oppilaille

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Opetusministeriön rahoittamien hankkeiden toteuttaminen erityisopetuksen laadun kehittämiseksi
- Kerhotoiminnan ja oppimisympäristöjen kehittäminen
- Kaikille turvallisen kouluympäristön varmistaminen
- Koulukohtaiset painopistealueet

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Laadukas opetus	Oppilaiden oppimistulokset (todistuksen ka:n muutos)	0,1	<+/- 1	<+/- 1	<+/- 1	<+/- 1	<+/- 1
Henkilöstön ammatti-taito	Kelpoisuusehdot täyttävien % -osuus	96	98	100	100	100	100
Taloudellisuus	Nettokustannukset/oppilas	6617	7061	7242			
	Opetustuntien lukumäärä	44932	43800	43000			
	Oppilasmäärä (ka)	602,5	588	582			

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	71	53	59	61	64	67
Menot	4 163	4 380	4 490	4 670	4 903	5 148
Netto	-4 092	-4 327	-4 431	-4 609	-4 839	-5 081

3.5.2 Lukio

Tehtävä: Toisen asteen opetus

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Yleissivistävän lukiokoulutuksen antaminen hyvillä jatko-opintovalmiuksilla

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Perustehtävästä huolehtiminen
- Ylioppilaskirjoitusuudistusten ja lukion uuden tuntijaon tuomiin haasteisiin vastaaminen
- Lukion erityisopetuksen kehittäminen

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Laadukas oppiminen	Ylioppilaskirjoituksissa pakollisten kokeiden puoltoäänimääriä keskimäärin	4,15	>4	>4	>4	>4	>4
Hyvä sijoittuminen jatko-opintoihin	Ylioppilaista on sijoittunut kahden vuoden kuluttua yliopisto- ja ammatikorkeakouluopiskeluun (%)	>65	>70	>70	>70	>70	>70
Taloudellisuus	Nettokustannukset €/opiskelija	5819	6088	6861			
Taloudellisuus	Opetustuntien lukumäärä kpl/vuosi	5178	4950	4900			
Opiskelijamäärä	Opiskelijaa/vuosi	115	113	107			

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	42	34	33	35	36	38
Menot	738	728	747	777	816	856
Netto	-696	-694	-714	-742	-780	-818

3.5.3 Kansalaisopisto

Tehtävä: Opetus- ja harrastuspalveluiden tuottaminen

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Järjestää ja tuottaa monipuolisia, helposti saavutettavia sekä laadukkaita paikallisia tarpeita vastaavia opetus-, harrastus- ja kulttuuri-palveluja omaehtoiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Paikallisen ja alueellisen yhteistyön rakentaminen, kehittäminen ja syventäminen
- Arviointijärjestelmän kehittäminen ja vakiinnuttaminen
- Aktiivisen viestinnän ja tiedottamisen sekä opetuksen kehittäminen

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
	Opetustuntien lukumäärä	7575	7500	7500			
Vaikuttavuus	Opiskelijoiden % osuus (netto)/ kurssilaisten % osuus toiminta-alueen väestöstä	20,37/ 62,73	17	17	17	17	17
Taloudellisuus	Käyttömenot €/opetustunti netto/ brutto	37,45/ 56,41	44	45	46	47	48
Asiakastyytyväisyys ja henkilöstön työtyytyväisyys	Asiakaskysely (1-5) Työtyytyväisyyskysely/ kehityskeskustelu/arviointi	4,2	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
		Toteutettu kehityskeskustelu päätömisille	Arviointi koko henkilöstölle	Kehityskeskustelut päätömisille		Kehityskeskustelut päätömisille	

	Tp 2007	Ta2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	144	78	76	79	83	87
Menot	427	422	444	461	484	508
Netto	-283	-344	-368	-382	-401	-421

3.5.4 Kulttuuritoimi

Tehtävä: Kulttuurityö

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Kulttuuritoiminnan edistäminen, tukeminen ja järjestäminen, mahdollisuuksien järjestämien taiteen perusopetukseen sekä harrastusta tukevaan opetukseen eri taiteen alueilla
- Taiteen harjoittamisen ja harrastamisen edellytysten parantaminen ja kotiseututyön kehittäminen

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Lastenkulttuuri: seudullinen yhteistyö Lastenkulttuurisaitassa, museopedagoginen yhteistyö Keski-Suomen museon kanssa, taiteen perusopetus, 9. perinneorientoitunut taideleiri Hallan haltiat, lastenkulttuuritapahtumia
- Kulttuuri ja terveys
- Seutuyhteistyö ja kulttuurin verkostotyö (esim. K-S elokuvakeskus, tanssinkeskus, museot jne.)
- Kulttuurikävelyt
- Kansalliset juhlapäivät ja tapahtumat
- Ystävyyskuntayhteistyö
- Kulttuuriympäristö
- Hankasalmen historia 2

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Monipuoliset tapahtumat	kävijät	16000	16000	14000			
Taloudellisuus	Käyttökustannukset/asukas	17,81	17,98	18,75			

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	14	5	2	2	2	2
Menot	109	106	105	109	115	121
<i>Netto</i>	<i>-95</i>	<i>-101</i>	<i>-103</i>	<i>-107</i>	<i>-113</i>	<i>-119</i>

3.5.5 Kirjasto

Tehtävä: Kirjastoaineiston ja tietopalvelun tarjoaminen asiakkaille

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Kirjasto on kaikille avoin kulttuuri-, virkistys ja tietopalvelulaitos.
- Kirjasto tukee oppimista, opiskelua ja tiedonhankintaa sekä kirjal-

lisuuden ja eri taiteenalojen harrastusta.

- Kirjasto luo tasavertaisia sivistyksellisiä mahdollisuuksia kaikille kuntalaisille ja tarjoaa monipuolisia ja moniarvoisia virikkeitä, edistää elinikäistä oppimista ja ehkäisee osaltaan syrjäytymistä.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Tasapuolisten kirjastopalveluiden tarjoaminen kaikille kuntalaisille asuinpaikasta riippumatta
- Kirjastopalvelujen pitäminen ajanmukaisina ja laadullisesti ja määrällisesti nykyisen tasoissa
- Aseman kirjaston toimintojen parantaminen uusituissa tiloissa
- Saumaton yhteistyö kunnan muiden toimijoiden kanssa
- Erilaisten tapahtumien järjestäminen kirjaston peruspalveluiden lisäksi.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Pätevä, ammattitaitoinen henkilöstö	Kirjastoalan koulutuksen saaneiden osuus kaikista työntekijöistä, %	81	100	85	85	85	85
Kirjastopalvelujen kustannustehokkuus	Kirjaston käytötalouden nettomenot euroa / asukas *	52,28	56,44	58,78			
Saavutettavuus	Aukiolotunnit / vuosi	3778	4000	3850	3850	3850	3850
Kokoelmien uudistuminen	Hankinnat / vuosi	2131	2250	2250	2250	2250	2250
Kokoelmien käyttö	Kokonaislainaus/ vuosi	103412	101700	103500			
Kirjaston käyttö	Fyysiset käynnit**/vuosi	49354	49 000	49 500			

* käytetty asukaslukua 5490 (ennuste vuodelle 2009)

** asiakaskäyntien lukumäärä perustuu otantalaskentaan (otantapy joka toinen kk., viikonpäivä vaihtuu)

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	16	9	9	9	11	11
Menot	303	319	332	345	363	381
Netto	-287	-310	-323	-336	-352	-370

3.5.6 Liikuntatoimi

Tehtävä: Liikuntapalvelujen tuottaminen

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Tavoitteena on tarjota kuntalaisille mahdollisuus liikunnan harrastamiseen ylläpitämällä liikuntapaikkoja, tukemalla liikuntajärjestöjä sekä järjestämällä liikuntatoimintaa.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Liikuntapaikkojen säilyttäminen käyttökunnossa
- Terveysliikunnan edistäminen
- Hyvä yhteistyö sidosryhmien kanssa

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Sisäliikuntatilojen käyttöaste	Varaukset arki-iltoina % aukioloajasta	95	96	96	96	96	96
Liikuntapaikat	Kunnossapito- ja hoitokustannukset sekä vuokrat, siivous, sähkö ja vesi (€/asukas)	24,3	27,4	27,6	27,6	27,6	27,7
Avustusta saavat järjestöt	Lukumäärä	6	6	6			

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	6	13	12	13	13	14
Menot	175	217	225	235	246	258
Netto	-169	-204	-213	-222	-233	-244

3.5.7 Nuorisotoimi

Tehtävä: Ennaltaehkäisevä nuorisotyö ja toimiminen nuorten kokonaisvaltaisen elämäntilanteen hallitsemiseksi

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Ennaltaehkäisevä päihdetyö.
- Nuorten elinolojen parantaminen, nuorten syrjäytymisen ehkäisy sekä nuorten motivoiminen ottamaan vastuuta omasta elämästään

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Nuorten kansalaistoiminnan lisääminen
- Nuorten vaikutusmahdollisuuksien parantaminen

- Työpajatoiminnan vakiinnuttaminen
- Tilatoiminnan kehittäminen

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Nuorisotilojen ja bänditilojen ylläpitäminen	Määrä	5	5	5 (4)	5	5	5
Sijoittuminen työpajajakson jälkeen koulutukseen, työelämään tai harjoittelupaikkaan	Kysely	87 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Avustusta saavat järjestöt	Lukumäärä	5	5	5			

	Tp 2007	Ta 2008	Tae2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	82	78	82	85	89	94
Menot	184	199	215	223	234	246
Netto	-102	-121	-133	-138	-145	-152

Sivistyslautakunta yhteensä

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	376	270	273	284	298	313
Menot	6 103	6 374	6 561	6 824	7 164	7 522
Netto	-5 727	-6 104	-6 288	-6 540	-6 866	-7 209

3.6 Ympäristölautakunta

Tehtävä: Asumisen ja elämisen palvelut

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Viihtyisän ja turvallisen asuinympäristön tuottaminen

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Vesi- ja jätevesihuollon sekä siihen liittyvien toimintojen kehittäminen (infrastrukturi)
- Maankäytön suunnittelu ja ohjaus: Hyvä ja turvallinen asuminen
- Monipuolinen laadukas palvelutarjonta

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Vuonna 2004 laaditun vesihuollon kehittämissuunnitelman toteuttaminen	Kunnan talouksista vesihuoltoverkon piirissä, % (ei sis. vesiosuuskuntia)	41	43	45	47	49	51
Monipuolinen tontti- tarjonta, vähintään kolmen vuoden reservi	Asuinrakennus- tontit, kpl	103	98	93	88	83	78
	- tonttikaupat 5 kpl/ v	7	5	5	5	5	5
	Rivitalotontit, kpl	13	12	11	10	9	8
	- tonttikaupat 1 kpl/v	2					
	Teollisuustontit, kpl	17	16	15	14	13	12
	- tonttikaupat 1 kpl/v	1					
Palvelujen saatavuus ja laatutaso	Suoritettavat asiakaskyselyt kerran valtuustokaudessa			Kyse- ly			

3.6.1 Ympäristöhuoltopalvelut

Tehtävä: Ympäristön hoito ja suojele, metsätilojen hoito

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Viihtyisän ja terveellisen ympäristön tuottaminen: viheralueiden hoito, ympäristövalvonta, jätehuollon järjestäminen ja kunnan metsätilojen hoito

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Ympäristönsuoja: Ympäristönsuojelulain toimeenpano, vesihuoltolain valvonta, ympäristön viihtyisyys, hoitoluokitus ohjaa vesistöjen hoitoa
- Puistot: Viheralueiden hoito, leikkipaikkojen turvallisuus, Kultu-ohjelman toteuttaminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa
- Jätehuolto: Kuivajätteiden aluekeräyksestä huolehtiminen, mahdollisiin muutoshaasteisiin vastaaminen, taajamien jätehuollon tarkastaminen
- Maa- ja metsätilat: Uuden metsäsuunnitelman käyttöönotto, hakkuu metsäsuunnitelman rajoissa, taajamametsien hoito ja hoitosuunnitelman päivittäminen

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Ympäristönsuoja: Vesistöjen hoito	Merkittävimpien vesistöjen tilan seuranta	x	x	x	x	x	x
Puistot: Viheralueiden ylläpitotaso	Euroa/ ha	2450	2000	2000	2000	2000	2000
	Rakennettujen ja hoidettujen puistojen pinta-ala 31.12., ha	18	19	19			
Maa- ja metsätilat: Metsäsuunnitelman mukainen käsittely	Suunnitelman toteutuminen, % alasta	hakkuu n. 117 % hoito n. 100 %	noin 100 + / - 10 %	noin 100 + / - 10 %	noin 100 + / - 10 %	noin 100 + / - 10 %	noin 100 + / - 10 %
	Peltopinta-ala, 31.12., ha	28	28	28			
	Metsäpinta-ala, 31.12., ha	654	654	654			
	Vuokralle annettujen alueiden pinta-ala 31.12. ha	77	78	78			

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Ympäristönsuojelu						
Tulot	1	4	4	4	4	4
Menot	74	93	93	96	101	106
Netto	-73	-89	-89	-92	-97	-102
Vihertoimi						
Tulot	338	219	249	259	271	284
Menot	241	259	279	265	305	320
Netto	97	-40	-30	-6	-34	-36
Ympäristöhuoltopalvelut yhteensä:						
Tulot	339	223	253	263	275	288
Menot	315	352	372	361	406	426
Netto	24	-129	-119	-98	-131	-138

3.6.2 Asunto- ja lupapalvelut

Tehtävä: Maankäytön, rakentamisen ja valvonnan sekä asumisen palvelut

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Laadukkaan ja turvallisen asumisen sekä tasokkaiden vuokra-asuntopalveluiden tuottaminen

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Yleiskaavoitus sekä taajamien asemakaavoitus
- Rakennus- ja maankäyttölain mukaiset lupien käsittely ja niiden valvonta
- Kunnan asuntojen vuokraustoiminta, asuntoja yhteensä 105 kpl, joista asunto-osakeyhtiöissä 60 kpl (sis. As Oy Hankasalmen Opinsauna 14 kpl). Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakalla on yhteensä 255 asuntoa.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Kaavoitus:							
Kaavoitusohjelman toteuttaminen	Kaavoitushankkeiden tilanne, kunnanvaltuuston vahvistamat kaavat, kpl	1	1	1	1	1	1
	Vuoden aikana hyväksytyjen uusien ja muutettujen asema-, rakennus- ja rantakaavojen pinta-ala, ha	5		2			

Rakennustar- kastus:	Rivi- paritalot, kpl	4	2	2	2	2	2
Rakennuslupien määrä	Pientalot, kpl						
	- uudisrakenta- minen	24	20	20	20	20	20
	- käyttötarkoi- tuksen. muu- tokset	3					
	- peruskorjaus / laajennus	12	15	15	15	15	15
	Loma-asunnot, kpl						
	- uudisrakenta- minen	13	10	10	10	10	10
	- peruskorjaus / laajennus	3	4	4	4	4	4
	Muut raken- nukset, kpl						
	- uudet	54	50	50	50	50	50
	- laajennukset / muutokset	11	15	15	15	15	15
Myönnettyjen rakennuslupien lopputarkastus- tilanne	Rakennus / toi- menpideluvan rakentamisaika umpeutunut	119	60	60	20	10	
Asuntotoimi:							
Asunnon järjes- täminen hyväk- sytyille haki- joille	Vuokra- asuntojen käyt- töaste, %						
	- Kunnan asun- not	98	98	98	98	98	98
	- Kiinteistö Oy Hankasalmen Hakan asunnot	91	93	93	93	93	93
	Kunnan suoraan omistamien asuntojen luku- määrä 31.12., kpl	43	43	44			
	Kunnan suoraan omistamien asuntojen huoneistoala 31.12., yhteensä h-m ²	2511	2502	2532			
	Kunnan omista- mien asunto- osakehuoneisto- jen lukumäärä 31.12., kpl	48	60	58			

	Kunnan määräämisvallassa olevien asunto- ja kiinteistöyhtiöiden omistamien asuntojen lukumäärä 31.12., kpl	281	281	281			
	Kunnan suoraan omistamien muiden tilojen huoneistoala 31.12., yhteensä h-m ²	39600	39150	39295			

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Kaavoitus						
Tulot	12	3	3	3	3	4
Menot	71	88	109	114	119	126
Netto	-59	-85	-106	-111	-116	-122
Rakennustarkastus						
Tulot	54	59	63	59	62	65
Menot	91	98	112	117	123	129
Netto	-37	-39	-49	-58	-61	-64
Asuntotoimi						
Tulot	842	594	659	685	719	755
Menot	513	536	693	720	756	794
Netto	329	58	-34	-35	-37	-39
Asunto- ja lupapalvelut yhteensä:						
Tulot	908	656	725	747	784	824
Menot	675	722	914	951	998	1 049
Netto	233	-66	-189	-204	-214	-225

3.6.3 Kunnallistekniset palvelut

Tehtävä: Yhdyskuntateknisen huollon palvelut

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Laadukkaan vesihuollon turvaaminen ja turvallisen liikennöinnin varmistaminen

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Liikennealueet: Liikenneturvallisuuden tehostaminen, kaavateiden peruskorjaus ja rakentaminen
- Vesilaitos: Vesilaitoksen toiminnan tehostaminen käyttömenojen pienentämiseksi ja veden markkinointi käyttäjien lisäämiseksi
- Viemärlaitos: Viemärlaitoksen toiminnan tehostaminen käyttömenojen pienentämiseksi

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Liikenne-alueet:							
Kaavateiden liikenneturvallisuus	Onnettomuudet nollatasolle henkilövahinkojen osalta	x	x	x	x	x	x
	Kunnan kunnossapitämät kadut ja tiet 31.12., km	23	24	25,3			
	Kunnan kunnossapitämät kevyen liikenteen väylät 31.12., km	1	1	1			
	Muut yksityistiet 31.12., km	361	362	362			
Vesilaitos:							
Verkoston saaneeraus	Verkostoon pumpattun laskuttamattoman veden osuuden vähentäminen (vuotovedet) %	22	10	9	8	8	8
	Verkkoon pumpattu vesimäärä m ³ /vuosi	203809	189500	180000			
Viemärlaitos:							
Vuoto- ja hulevesien vähentäminen	Vuotovedet < 30 %	48	24	22	20	20	20
	Vastaanotettu jätevesimäärä m ³ /vuosi	262375	278000	260000			

x) ei poliisille ilmoitettuja liikenneonnettomuuksia

Vesihuoltolaitosten tuloslaskelma (1000 €)

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Liikevaihto	406	447	500	520	546	574
Liiketoiminnan tuotot	406	447	500	520	546	574
Materiaalit ja palvelut	160	175	180	187	197	207
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	71	85	88	91	96	101
Palvelujen ostot	89	90	92	96	101	106
Henkilöstökulut	134	138	147	153	160	169
Palkat	95	96	101	105	110	116
Eläkekulut	33	35	39	41	42	45
Muut henkilöstösivukulut	6	7	7	7	8	8
Poistot ja arvonalennukset						
Suunnitelman mukaiset poistot	143	172	175	219	365	367
Liiketoiminnan muut kulut	3	3	3	3	3	3

Liikealijäämä	-34	-41	-5	-42	-179	-172
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkokulut, korvaus jäännöspääomasta	64	68	80	88	96	104
Tilikauden alijäämä	-98	-109	-85	-130	-275	-276

Tuloslaskelman rahoituskuluissa korvaus jäännöspääomasta on laskettu neljän prosentin korolla. Vesihuoltolaitosten jäännöspääoma oli vuoden 2007 taseessa 1 558 590 €

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Liikennealueet						
Tulot	2	0	0	0	0	0
Menot	186	208	208	212	217	222
Netto	-184	-208	-208	-212	-217	-222
Vesihuoltolaitokset						
Tulot	406	447	500	520	546	573
Menot	289	316	330	343	360	378
Netto	117	131	170	177	186	195
Kunnallistekniset palvelut yhteensä:						
Tulot	408	447	500	520	546	573
Menot	475	524	538	555	577	600
Netto	-67	-77	-38	-35	-31	-27

3.6.4 Pelastustoimi

Tehtävä: Pelastustoimi

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Pelastustoimen visio 2009 on Turvallinen Keski-Suomi, onnettomuus-riskinsä hallitseva maakunta.
- Keski-Suomen pelastuslaitos tuottaa alueen ihmisille ja yrityksille korkeatasoiset pelastustoimen palvelut onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja antaa nopeaa ja tuloksellista apua onnettomuustilanteissa kaikissa olosuhteissa.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Pelastustoimen perustehtävä on onnettomuuksien ehkäisy.
- Onnettomuuksien määrä laskee, palokuolemat vähenevät ja palovahinkojen korvausmäärät pienenevät.
- Asiakasta lähellä oleva palvelujärjestelmä kattaa koko maakunnan riskialueiden edellyttämällä tavalla ja riittävän ammattitaitoisesti. Ympäristöonnettomuuksien torjunta ja kulttuurihistoriallisten arvojen suojaaminen ovat tärkeitä osia pelastustoimesta.
- Keski-Suomen pelastuslaitoksen ja alueen kuntien yhteistyö varautumisen ja väestönsuojelun osalta kehittyy toimivaksi järjestelmäksi palvelutasopäätöksen voimassa oloaikana.

- Palvelutasopäätös kaudelle 2009 - 2013 valmistuu kevään 2009 aikana

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	4	0	0	0	0	0
Menot	356	368	368	368	368	368
Netto	-352	-368	-368	-368	-368	-368

3.6.5 Talon palvelut

Tehtävä: Tuottaa tukipalveluita ruokapalvelun, siivouspalvelun ja kiinteistönhoidon osalta lähinnä kunnan omalle organisaatiolle.

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Laadukkaita palvelua monipuolisesti ja joustavasti yhdistetyllä henkilöstöllä

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

- Uudistetun organisaation toiminnan seuraaminen ja palvelutuotannon varmistaminen
- Yhdistetyn henkilöstön mahdollisuuksien edelleen kehittäminen

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kehityskeskustelujen toteutuminen			1 x /v	1 x /v	1 x /v	1 x /v
Palveluiden laatu ja saatavuus	Asiakaskyselyt valtuustokaudella			1 x			
Kouluruokailu	€/ suorite	2,09	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
	suorite /työntek.	25900	26400	26900	26000	26000	26000
Laitosruokailu	€/ suorite	3,25	3,00	3,10	3,15	3,20	3,20
	suorite /työntek.	21800	22200	22900	23000	23500	23500
Siivouksen taso	€/m	29,60	30,90	25,60	26,90	26,50	26,40
Siivouksen tehokkuus	m / työntekijä	1412	1482	1560	1640	1640	1640
Energian seuranta							

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Siivouspalvelu						
Tulot	440	438	378	392	413	433
Menot	440	458	378	392	413	433
Netto	0	-20	0	0	0	0

Kiinteistönhuolto						
Tulot	911	907	1 008	1 049	1 101	1 157
Menot	577	630	657	686	720	757
Netto	334	277	351	363	381	400
Ruokapalvelu						
Tulot	828	827	854	889	933	979
Menot	860	832	853	887	931	974
Netto	-32	-5	1	2	2	5
Talon palvelut yhteensä						
Tulot	2 179	2 172	2 240	2 330	2 447	2 569
Menot	1 877	1 920	1 888	1 965	2 064	2 164
Netto	302	252	352	365	383	405

3.6.6 Varikko

Tehtävä: Varasto, kuljetuspalvelut sekä kiinteistöjen kunnossapitopalvelut

Toiminnan lyhyt kuvaus/palveluajatus:

- Tuottaa palveluja ja huolehtia ns. toiminnallisten tukipalveluiden saatavuudesta
- Pääsääntöisesti kunnan omalle organisaatiolle.
- Joukkoliikenteen järjestäminen lain edellyttämällä tasolla.

Toiminnan painopistealueet vuonna 2009 ja suunnittelukaudella:

Varasto:

- Palvelu joustavaa ja laadukasta eri hallintokunnille ja kuntalaisille
- Tarvikehankintojen tarvittava kilpailuttaminen huomioiden laatu/hinta ja toimitusvarmuus.
- Käytettävä kalusto toimintavarmaa ja käyttöturvallinen

Kuljetuspalvelu:

- Tuottaa kuljetettavien asiakkaiden kannalta tarpeelliset kuljetuspalvelut
- Kuljetuskustannusten seuranta ajantasaisena ja monipuolisena sekä kustannustietojen välittäminen määrääjain maksaville hallintokunnille ja taloussuunnittelussa avustaminen
- Eri kuljetusvaihtoehtojen selvittäminen kustannusten karsimiseksi

Kiinteistöjen kunnossapito:

- Kiinteistöjen rakenteiden ennakoiva kunnossapito; kosteus- ja homevaurioiden estäminen/ korjaaminen, pintarakenteiden toimivuuden seuranta. Kunnan oma kiinteistökanta.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	Tot 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Varasto: Palveluiden / tuot- teidensaataavuus joustavaa. Hinta/laatu kilpai- lu-kykyinen.	Asiakaskysely 1krt/ valtuus- tokausi			As. kysely			
Kuljetuspalvelu: Kuljetusten järjes- täminen	Myytyjen seutulippujen määrä	218	170	170	170	170	170
Kiinteistöjen kunnossapito: Kosteusvaurioiden ja mahdollisten homevaurioiden ennakoiminen	Kunto- /vahinko- kartoitukset	8					

Kuljetuskustannukset jaoteltuna (sisältyvät eri hallintokuntien talousarvioihin):

Joukkoliikenne	66 000
Toimintakeskus	34 280
VPL-kuljetukset (vammaispalvelulaki)	150 000
Sosiaalilainsäädännön mukaiset kuljetukset	62 323
- <i>Ateriat</i>	32 323
- <i>SHL</i>	20 000
- <i>Päiväkeskus</i>	10 000
Koulukuljetukset	493 000
- <i>Harjaantumisopetus</i>	55 000
- <i>Perusopetus</i>	386 000
- <i>Esiopetus</i>	14 000
- <i>Lukio</i>	38 000
Yhteensä €	805 603

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Varasto						
Tulot	78	144	129	134	140	147
Menot	120	165	182	189	198	208
Netto	-42	-21	-53	-55	-58	-61
Kuljetuspalvelu						
Tulot	6	10	10	10	10	10
Menot	22	25	26	27	28	31
Netto	-16	-15	-16	-17	-18	-21

Kiinteistöjen kunn.pito						
Tulot	130	171	185	192	202	212
Menot	130	170	183	190	200	210
<i>Netto</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>2</i>
Varikko yhteensä						
Tulot	214	325	324	336	352	369
Menot	272	360	391	406	426	449
<i>Netto</i>	<i>-58</i>	<i>-35</i>	<i>-67</i>	<i>-70</i>	<i>-74</i>	<i>-80</i>

Ympäristölautakunta yhteensä

	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Tulot	4 052	3 823	4 042	4 196	4 404	4 623
Menot	3 970	4 246	4 471	4 606	4 839	5 056
<i>Netto</i>	<i>82</i>	<i>-423</i>	<i>-429</i>	<i>-410</i>	<i>-435</i>	<i>-433</i>

4 LASKELMAT

4.1 Tuloslaskelma (1000 €)

	Tp	Ta	Tae	Ts	Ts	Ts
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Toimintatuotot	10 489	10 085	10 201	10 513	10 853	11 168
Myyntituotot	5 412	5 583	5 356			
Maksutuotot	2 073	2 007	2 202			
Tuet ja avustukset	815	657	696			
Muut tuotot	2 189	1 838	1 947			
Toimintakulut	-33 211	-34 276	-35 633	-36 896	-38 541	-40 162
Henkilöstömenot	-16 361	-17 659	-17 764			
<i>Palkat ja palkkiot</i>	<i>-12 298</i>	<i>-13 592</i>	<i>-13 514</i>			
<i>Henkilösivukulut</i>	<i>-4 063</i>	<i>-4 067</i>	<i>-4 250</i>			
<i>Eläkekulut</i>	<i>-3 096</i>	<i>-3 166</i>	<i>-3 194</i>			
<i>Muut henkilöstökulut</i>	<i>-967</i>	<i>-901</i>	<i>-1 056</i>			
Palvelujen ostot	-11 240	-11 065	-11 886			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 964	-1 910	-2 027			
Avustukset	-2 150	-2 062	-2 155			
Muut kulut	-1 496	-1 580	-1 801			
Toimintakate	-22 722	-24 191	-25 432	-26 383	-27 688	-28 994
Verotulot	11 656	12 779	12 760	13 073	13 781	14 197
<i>Tulovero</i>	<i>9 828</i>	<i>10 930</i>	<i>11 124</i>	<i>11 394</i>	<i>12 054</i>	<i>12 435</i>
<i>Yhteisövero</i>	<i>1 213</i>	<i>1 234</i>	<i>976</i>	<i>1 019</i>	<i>1 067</i>	<i>1 102</i>
<i>Kiinteistövero</i>	<i>615</i>	<i>615</i>	<i>660</i>	<i>660</i>	<i>660</i>	<i>660</i>
Valtionosuudet	11 478	12 843	14 239	15 053	15 928	16 868
Rahoitustulot- ja menot	92	-65	-50	-75	-115	-155
<i>Korkotuotot</i>	<i>143</i>	<i>55</i>	<i>55</i>	<i>55</i>	<i>45</i>	<i>45</i>
<i>Muut rahoitustuotot</i>	<i>172</i>	<i>142</i>	<i>215</i>	<i>223</i>	<i>231</i>	<i>239</i>
<i>Korkokulut</i>	<i>-142</i>	<i>-175</i>	<i>-214</i>	<i>-239</i>	<i>-269</i>	<i>-309</i>
<i>Muut rahoituskulut</i>	<i>-81</i>	<i>-87</i>	<i>-106</i>	<i>-114</i>	<i>-122</i>	<i>-130</i>
Vuosikate	504	1 366	1 517	1 668	1 906	1 916
Poistot	-972	-1 100	-1 100	-1 220	-1 300	-1 350
Satunnaiset tuotot						
Satunnaiset kulut	-106					
Tilikauden tulos	-574	266	417	448	606	566
Poistoerojen lisäys/vähennys	30					
Rahastojen lisäys/vähennys						
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	-544	266	417	448	606	566

4.2 Rahoituslaskelma (1000 €)

	Tp	Ta	Tae	Ts	Ts	Ts
	2007	2008	2009	2 010	2 011	2 012
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	504	1 366	1 517	1 668	1 906	1 916
Satunnaiset erät	-106					
Tulorahoituksen korjauserät	-301					
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-1 072	-2 459	-4 128	-3 613	-822	-685
Rahoitusosuudet investointi-						
menoihin	2	17	17	17	35	17
Pysyvien vastaavien hyödyk-						
keiden luovutustulot	713	150	150	150	150	150
Rahoituksen rahavirta						
Antolainojen lisäys			-2 000			
Antolainojen vähennys	26	26	603	203	203	203
Pitkäaikaisten saamisten lisäys						
Pitkäaikaisten saamisten vä-						
hennys	64	36	21	21	33	21
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-593	-673	-868	-1 218	-1 348	-1 210
Rahoitustarve	-763	-1 537	-4 688	-2 772	157	412
Pääomarahaus						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	1 600	4 400	2 600	0	0
Toimintapääoman muutos	-763	63	-288	-172	157	412

5 INVESTOINTISUUNNITELMA 2009–2012 (1000 EUROA)

		Kulu-	Arvio	Arvio	Arvio	Arvio
		arvio	2009	2010	2011	2012
		talous-				
		suun-				
		nittelu-				
		kau-				
		della				
A. MENOT						
2 040 001	ASUINRAKENNUKSET		70	0	35	0
2 040 001 001	Viipaletalot 2 kpl (yksi hankittu 2008)		70	0	35	35
2 040 002	MUUT TALONRAKENNUKSET		2 545	1 745	170	330
2 040 002 010	Aseman koulun peruskorjaus		1 300	1 300		
2 040 002 015	Monitoimitalon julkisivun uusiminen		160			160
2 040 002 027	Hankasalmen Lämpö Oy:n liittymismaksut		220		220	
2 040 002 020	Metsätähden sprinklaus		100	100		
2 040 002 022	Vanhainkodin rannan muuttaminen virkistys-		20			20

	käyttöön					
2 040 002 026	Terveyskeskuksen sairaalan ja hallinnon ikkuno-	100	100			
2 040 002 004	noiden korjaus / uusiminen ja ulkomaalaus	50		50		
2 040 002 030	Mäkituvan (toimintakeskus) sprinklaus	140				140
2 040 002 031	Mäkituvan ruokasalin laajennus (jos tarpeen)	60	60			
	Mäkituvan asuntolan huoneistojen remontti,					
	saunaremontti ja rakennuksen ulkopintare-					
	montti					
2 040 002 008	Niemisjärven koulun	90			90	
	lämmitysjärjestelmän vaihto					
2 040 002 003	Terveyskeskuksen sairaalan sprinklaus	150	150			
2 040 002 032	Kuuhankaveden koulun julkisivukorjaukset	30	30			
2 040 002 029	Kiinteistöjen kunto-/energiakartoitukset	40	20	20		
2040002033	Sairaalan jätejärjestelmä	35	35			
2040002034	Paloaseman välipohjan peruskorjaus	20	20			
2040002005	Mäkituvan maalaustilan ilmanvaihtojärjestel-	30	30			
	mä					
2 040 003 001	KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET	4 754	1 622	3 007	68	57
	Vesi- ja viemärilaitos:					
2 040 003 001 001	Talojohdot ja uudet linjat	68	17	17	17	17
2 040 003 001 012	Niemisjärven alueen vesihuollon rakentaminen					
	/ Pienmäen alue	156	55	50	51	
2 040 003 001 002	Jätevesipuhdistamon rakentaminen	2 900	1 500	1 400		
2 040 003 001 005	Vesi- ja viemäriverkostojen tarkekartat Nj / As	20	20			
	Niemisjärveltä yhteispuhd.siirtolinjan raken-					
	taminen kustannuksissa huomioitu valtion					
	vesihuoltotyön osuus	1 500		1 500		
2 040 003 001 003	Vesilaitos Otsaniemi, UV-laitteisto ja voima-					
	virta-agrigaatti	30	30			
	Kk viemäriverkosto, vuotovesien vähentämi-					
	nen/keskusta	80		40		40
	IRTAIN OMAISUUS	491	223	126	84	58
2 005 004	Kunnanhallitus:	137	37	70	15	15
2 005 004 001	Verkon ja tietoturvan kehittäminen sekä palve-					
	linalustan uusiminen	25	25			
	Taloushallinnon ohjelmistojen, pankkiyhteys-					
	ohjelmiston ja palvelinalustan uusiminen	70		70		
	Verkon ja tietoturvan kehittäminen	30			15	15
	Puhelinvaihteen uusimisen kertaluonteiset					
	kustannukset	12	12			
	Sosiaali- ja terveyslautakunta:	18	18	0	0	0
2 020 004 001	Terveystoimi:	10	10	0	0	0
2 020 004 001 002	Sairaalan sängyt	10	10			
2 020 004 002	Sosiaalitoimi:	8	8	0	0	0
2 020 004 002 001	Vanhainkodin sängyt, patjat ja apuvälineet	8	8			
	Sivistyslautakunta:	289	145	48	61	35
2 030 004 001	Koulut:					
2 030 004 001 001	Aseman koulun kalusteita	35	35			

2 030 004 001 002	Aseman koulun opetusvälineitä	15	15			
2 030 004 001 003	Kuuhankaveden koulun naulakot	8	8			
2 030 004 001 005	Esiintymislavat monitoimitalolle	12	12			
2 030 004 001 008	Lukion atk-laitehankinnat ja ohjelmat	45	15	10	10	10
2 030 004 006	Kansalaisopisto:					
2 030 004 006 003	Laite- ja kalustohankinnat	40	10	10	10	10
2 030 004 002	Kulttuuritoimi:					
2 030 004 002 003	Hankasalmen historian 2. osa	86	2	28	41	15
2 030 004 003	Kirjasto:					
2 030 004 003 001	Aseman kirjaston kaluste- ja tietokonehankinnat	40	40			
2 030 004 004	Liikuntatoimi:					
2 030 004 004 001	Suunnistuskartat	8	8			
		0				
2 030 004 007	Nuorisotoimi:					
		0				
2 040 004 010	Ympäristölautakunta:	47	23	8	8	8
2 040 004 010 001	Konekeskuksen kalustohankinnat	32	8	8	8	8
2 040 004 010 003	Kalustohankinnat vihertoimi	15	15			
	Konekeskus, traktorin vaihto (ensin selvitettävä ostopalv.)	0			0	
2 005 005	MAA-ALUEET	270	150	40	40	40
	Maa-alueiden ostot	270	150	40	40	40
2 005 006	AINEETON KÄYTTÖOMAISUUS	0	0	0	0	0
2 005 006	Asunto-osakkeiden ostot	0	0			
2 040 007 001	LIIKENNEVÄYLÄT	828	308	185	210	125
	Pellisenrannan asuntoalueen rantapolku	50		0	25	25
2 040 007 001 008	Niemisjärven Mäntytiellä	50				50
2 040 007 001 014	Kk:n Keskustien katuvalojen uusiminen	70	0	35	35	
2 040 007 001 001	Kaavateiden perusparannus	40	10	10	10	10
2 040 007 001 002	Kaavateiden päällysteiden uusiminen	40	10	10	10	10
2 040 007 001 011	Asemakaavan muk. kaavateiden lohkominen	8	8			
2 040 007 001 009	Niemisjärvi / Rinnekuja ja Santerintie	30	30			
	Suotien peruskorjatun osan päällystys	25	25			
	Mäntyrannantien perusparannus Kuusipolun tienhaaraan	50		50		
2 040 007 001 012	Katuvalot: Mustaniementien ja Honkatien alkuosat sekä Etelärinteentien loppuosa	30	30			
2 040 007 001 003	Pienmäen asuntoalueen kaavatiet	170	85	40	45	
	Suotie - Rinnetien peruskorjaus (~ 600 m, murskepinta)	40	40			
2 040 007 001 005	Yrjönkadun peruskorjaus (640 m)	85			85	
	Hankamäentien peruskorjaus välille Amiraalintie -					
	Pajukuja (~300 m)	40		40		

2 040 007 001 007	Nj - Valimontien loppuosan rakentaminen (~400 m)	70	70			
	Pienmäen alueen katuväläistus	30				30
2 040 007 002	PUISTOT JA LEIKKIPAIKAT	268	68	40	90	70
2 040 007 002 001	Puistot ja leikkialueet	60	15	15	15	15
2 040 007 002 003	Tonttien/puistokaistaleiden kunnostustyöt	20	10		10	
2 040 007 002 004	Puistokalusteiden/leikkivälineiden uusiminen	20	10		10	
2 040 007 002 005	Aseman viheralueet (KULTU)	40	15	0	10	15
2 040 007 002 006	Aseman koulun pihan kunnostus	50		25	25	
2 040 007 002 007	Mattojen pesupaikat	30				30
	Itsenäisyyden puiston valaistus	10			10	
	Nj pysäkipuisto/uimarannan valaistus	10			10	
	Hankavedentien puisto	10				10
	Metsätähden puisto aloittaminen	0			0	0
2 040 007 002 009	Leikkipuisto Pellisenranta III-alueelle	10	10			
2 040 007 002 010	Kulttuuriputki-idea	8	8			
2 040 007 003	URHEILU- JA ULKOILUALUEET	22	12	10	0	0
2 040 007 003 001	Kuntopolkujen peruskorjaus	12	12			
	Laiturien peruskorjaus	10		10		
2 040 007 004	JÄTEHUOLTO	0	0	0	0	0
	INVESTOINTIOSUUEDET					
	KUNTAYHTEISÖILLE	0	0	0	0	0
	<i>Menot yhteensä</i>	9 248	4 128	3 613	822	685
	B. TULOT					
	MUUT TALONRAKENNUKSET	18	0	0	18	0
	Kotimaisen polttoaineen investointituki (Niemisj. koulu)	18			18	
2 040 003 001	KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET	68	17	17	17	17
2 040 003 001 001	Liittymismaksut	68	17	17	17	17
	IRTAIN OMAISUUS					
2 030 004 001	Sivistyslautakunta	0	0	0	0	0
2 005 005	MAA-ALUEIDEN MYYNTI	200	50	50	50	50
	AINEETON KÄYTTÖOMAISUUS	400	100	100	100	100
2 005 006	Asunto-osakkeiden myynti	400	100	100	100	100
	<i>Tulot yhteensä</i>	686	167	167	185	167
	<i>Netto</i>	8 562	3 961	3 446	637	518

6 HENKILÖSTÖSUUNNITELMA

Tp 2007 sarakkeessa on lueteltu olemassa olevat virat ja toimet. Ta 2008 sarakkeeseen on merkitty todellinen tilanne, eli miten virat ja toimet on täytetty.

VASTUUALUE	Lukumäärä		Muutokset			
KUNNANHALLITUS						
Virka- tai toiminimike	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Kunnanjohtaja	1	1				
Hallintojohtaja	1	1				
Kanslisti	4,4	4,4				
Taloussihteri	1	1				
Kirjanpitäjä	1	1				
Palkanlaskija	2	2				
Atk-suunnittelija	1,5	1,5				
Atk-tukihenkilö	1	1				
Kehitysjohdaja	1	1				
Maaseutuasiamies	1	1				
Lomituspalvelupäällikkö	1	1				
Lomasihteri	0,6	0,6				
Johtava lomittaja	4	3,5	-0,5			
Lomittajat	76	69		-2	-2	-2
YHTEENSÄ	96,5	89	88,5	86,5	84,5	82,5

VASTUUALUE	Lukumäärä		Muutokset			
SOSIAALITOIMI						
Virka- tai toiminimike	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Sosiaalipalvelut ja toimisto						
sosiaalijohtaja	1	1				
toimistosihteri	1	1				
sosiaalityöntekijä	2	2				
etuuskäsittelijä	1	1				
avohuollon ohjaaja	1	1				
palveluohjaaja	0	1				
YHTEENSÄ	6	7				
Kotihoito ja vanhustyö						
vanhustyön ohjaaja	1	1				
kuntohoitaja	0,5	0,5				
sairaanhoitaja	2	2				
lähihoitaja	9	9				
perushoitaja	4	4				
kodinhoitaja	11	11				
kotiavustaja	2	2				

kotihoidon varahenkilö	0	2
Vanhainkoti		
vastuusairaanhoitaja	1	1
sairaanhoitaja	2	2
perushoitaja/lähihoitaja	11,5	12,5
kodinhoitaja	2	2
laitosapulainen	2	2
kuntohoitaja	0,5	0,5
YHTEENSÄ	48,5	51,5

Päivähoito

päivähoidon ohjaaja	1	1
päiväkodinjohtaja	2	2
lastentarhanopettaja	2	2
lastenhoitaja	7	7
perhepäivähoitaja	15	17
perhepäivähoitaja/ryhmäpph	2	2
perhepäivähoitaja/päiväkodit	4	4
laitosapulainen	1,75	1,75
* sis. Ryhmiksen lastenhoitaja		
YHTEENSÄ	34,75	36,75

Kehitysvammapalvelut

kv-avohuollon ohjaaja	1	1
ohjaaja	2	2
kv-lähihoitaja	1	1
YHTEENSÄ	4	4

**SOSIAALITOIMI YH-
TEENSÄ**

93,25	99,25	99,25	99,25	99,25	99,25
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

VASTUUALUE**Lukumäärä****Muutokset****TERVEYSTOIMI**

Virka- tai toiminimike	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Hallinto:						
Johtava hoitaja	1	1				
Toimistos sihteeri	1	1				
Kanslisti	0,5	0,5				
Terveysneuvonta:						
Terveydenhoitaja	4	4				
Laitosapulainen	0,5	0,5				
Työterveyshuolto:						
Terveydenhoitaja	2	2				
Kanslisti	0,5	0,5				
Vastaanotto:						
Ylilääkäri	1			*		
Terveyskeskuslääkäri	3	4		**		
Osastonhoitaja	1	1	-1			
Vastaava sairaanhoitaja			1			
Puheterapeutti	1	ostop.				

Välinehoitaja	1	1				
Terveyskeskusavustaja	3	3	-1			
Perushoitaja	0,5	0,5				
Laitosapulainen	1,5	1,5				
Johtava farmaseutti	1	1	-1	***		
Fysioterapeutti	2	2				
Laboratoriohoitaja	2	2				
Röntgenhoitaja	1	1				
Sairaanhoitaja	3	3	1			
Tk-sairaala:						
Osastonhoitaja	1	1				
Apulaisosastonhoitaja	1	1				
Sairaanhoitaja	12	12	2			
Perushoitaja	11	11				
Terveyskeskusavustaja	1	1				
Laitosapulainen	6,5	6,5				
Mielenterveystoimisto:						
Vastaava hoitaja	1	1				
Sairaanhoitaja	1	1				
Psykologi	0,5	0,5				
Tk-psykologi	1	1				
Kuntoutuskoti						
Lähihoitaja	1	1				
Ympäristöterveydenhuolto:						
Eläinlääkäri	1	1				
Terveystarkastaja	1	1				
Hammashuolto:						
Hammaslääkäri	2	2				
Hammashuoltaja	2	1,5				
Hammashoitaja	2	2				
Laitosapulainen	0,5	0,5				
Vastaanottoavustaja	1	1				
YHTEENSÄ	77	75,5	76,5	76,5	76,5	76,5

*Ylilääkärin virkaa ei toistaiseksi täytetä.

** Kaksi tk-lääkärin viroista ostopalveluna

***Lääkehuollon palvelut ostetaan jatkossa Keski-Suomen sairaanhoitopiiriltä.

VASTUUALUE   Lukumäärä   Muutokset

SIVISTYSLAUTAKUNTA

Virka- tai toiminimike	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Sivistystoimenjohtaja	1	0,6				
Kansalaisopiston rehtori	1	1				
Toimistosihtööri (hallinto)	1	1				
Peruskoulun rehtori	1	1				
Lehtori	20	15	2			
Luokanopettaja	22	19				
Erytisloukanopettaja	2	2				
Erytisolopettaja	4	4				

Päätoiminen tuntiopettaja	5	5	-2			
Sivutoiminen tuntiopettaja	1	1				
Lukion rehtori	1	1				
Lehtori	8	6				
Sivutoiminen tuntiopettaja	2	2				
Suunnistusvalmentaja	1	0				
Hiihtosuunnistusvalmentaja	1	0				
Koulusihteeri	1	1				
Musiikinopettaja (kans. op.)	1	1				
Opistos sihteeri	1	1				
Kulttuurisihteeri	1	0,7				
Kirjastonjohtaja	1	1				
Kirjastonhoitaja	1	1				
Kirjastovirkailija	1	1				
Kirjastovirkailija/auto	1	1				
Kirjastovirkailija/sivukirjastot	1	1				
Toimistovirkailija (kirjasto)	0	0				
Liikuntasihteeri	1	1				
Liikunta-alueiden hoitaja	1	0				
Nuorisosihteeri	1	0				
Nuorisotyöntekijä	0	0				
Lastentarhanopettaja (esiopetus)	3	3				
osa-aik., vak.						
Koulunkäyntiavustaja, osa-						
aik.vak.	7	7	1			
Koulunkäyntiavustaja, osa-aik.,	4	4	-1			
määräaikainen						
YHTEENSÄ	97	82,3	82,3	82,3	82,3	82,3

VASTUUALUE**Lukumäärä****Muutokset****YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA**

Virka- tai toiminimike	Tp 2007	Ta 2008	Tae 2009	Ts 2010	Ts 2011	Ts 2012
Ympäristötoimenjohtaja	1	1				
Kanslisti	2	2				
<i>Ympäristöhuoltopalvelut:</i>						
Ympäristönsuojelusihteeri	1	1				
Puutarhuri	1	1				
<i>Asunto- ja lupapalvelut:</i>						
Toimistosihteeri	1	1				
Valvontamestari	1	1				
<i>Kunnallistekniset palvelut:</i>						
Rakennusmestari	0,6	1				
Vesi- ja viemärlaitoksen hoitaja	2	2				
Tuntipalkkaiset henkilöt	1	1				
<i>Talon palvelut:</i>						
<i>Kiinteistöhuolto:</i>						
Kiinteistöhoitaja	5	5				
<i>Ruokapalvelu:</i>						
Palvelupäällikkö	1	1				

Emäntä	1	1				
Ravitsemistyöntekijä	11	11				
<i>Siivouspalvelu:</i>						
Siistijä	8	8				
Siistijä (osa-aik.)	4	4				
<i>Varikko:</i>						
<i>Varasto:</i>						
Työnjohtaja		0,6				
Tuntipalkkaiset henkilöt	4	3				
Liikunta-alueiden hoitaja	1	1				
<i>Kuljetuspalvelu:</i>						
Kuljetussuunnittelija	0,5	0,5				
<i>Kiinteistöjen kunnossapito:</i>						
Tuntipalkkaiset henkilöt	2	2				
YHTEENSÄ	48,1	48,1	48,1	48,1	48,1	48,1
HENKILÖSTÖ YHTEENSÄ	412	394	395	393	391	389

---

7 KUNNAN TUKI YRITYSTOIMINNALLE V. 2009

7.1 Maatilayritykset

Maaseudun yritysکوhtaisten koulutus-, neuvonta- ja suunnittelutuen maksuperusteet vuonna 2009

Tilakohtaiset suunnitelmat

Salaojitussuunnitelma 50 % enintään 260 €suunnitelma

Erikoistuotantosuunnitelma

- perustamis-, tuotanto-, markkinointi-, yms. Suunnitelma 70 %, enintään 350 €tuotannonala

Tuotantorakennussuunnitelma

- 50 %, enintään 840 €suunnitelma

Metsätaloussuunnitelma

- 15%, enintään 250 €

Tuettavaan osuuteen voi sisällyttää neuvojan matkakorvaukset, postimaksut ja vastaavat palvelun saamisen edellytyksenä olevat kustannukset.

7.2 Muut yritykset

Oppisopimustuki

Hankasalmelaiselle yritykselle, joka tekee oppisopimuksen hankasalmelaisen työttömän kanssa. Tuki on 170 €kuukaudessa korkeintaan 12 kuukauden ajalta.

Korkotuki

Kunnan korkotukea voidaan myöntää toimitilainvestointeihin. Korkotuen suuruus on 2 % ja korkotukiaika 5 vuotta. Korkotuki voidaan myöntää pankkien, vakuutusyhtiöiden ja eläkekassojen lainoille. Korkotuen alainen lainan määrä voi olla enintään 70 % kustannuksista ja enintään 170.000 € (Tuki koskee niitä yritysinvestointeja, joihin ei ole saatu / saada investointitukea esim. TE-keskukselta).

Koulutuksista

Yrittäjän toimialaan liittyvistä, korvataan kurssimaksuista 50%, enintään 400 €/v.

Yrityksen kehittämiseen

Konsultointikustannuksista, jotka kohdistuvat yrityksen kehittämiseen, korvataan 50%, enintään 400 €/ vuosi, mikäli rahoitusta ei ole mahdollista saada / saatu muista lähteistä.

Messu/näyttelypaikkatuki

50 % enint. 300 €näyttelykerta. Tuki voidaan myöntää kahteen tapahtumaan/yritys/vuosi. (Tuki koskee näyttelypaikan vuokraa)

Teollisuusmaan myynti

Teollisuusmaata myydessä peritään valtuuston kulloinkin vahvistama hinta ja liittymismaksu..

Maksatus

Avustuksia on haettava kirjallisesti. Avustus maksetaan jälkikäteen ja hakemukseen on liitettävä kuittijäljennökset suoritetuista maksuista tai muu selvitys toimenpiteen toteutumisesta.

---

8 AVUSTUKSET VUODEN 2009 TALOUSARVIOSSA

Avustuksen tarkoitus	Määräraha 2008	Määräraha 2009	Muutos
KUNNANHALLITUS			
<i>Luottamushenkilöhallinto:</i>			
Veteraanien kuntoutus	10 000	13 000	3 000
Yleisavustus 4H:lle	12 500	12 500	0
Stipendit tutkinnon suorittaneille hankasalmelaisille nuorille	36 000	35 000	-1 000
Seurantalojen ylläpitoavustukset	3 500	3 500	0
Haja-asutusalueen vesihuolto	42 000	40 000	-2 000
Joukkoliikenteen tukeminen	50 000	66 000	16 000
<p>Linja-autolla tehtävä ostoliikenne: Pirttimäki-Kirkonkylä-Pirttimäki-vuorot ja Niemisjärvi-Kk aamuvuoro. Lisäksi kunnan sisäistä liikennettä Kärkkäälän ja Venekosken suuntaan lisätty. Haja-asutusalueella joukkoliikennettä hoidetaan reititettyinä taksiliikenteinä. Monipalveluliikenteenä 5 päivänä viikossa kunnan eri osista kirkonkylään. Seutulipputuki kuntalaisille.</p> <p>Koulujen loma-aikoina joukkoliikenne joudutaan osin hoitamaan kunnan toimesta.</p> <p>Linja-autoliikenteen supistusten ja kouluverkkoratkaisujen vuoksi varaudutaan ostoliikenteeseen enenevässä määrin. Linjaliikenteen kulut koulujen oppilaskuljetuksista sisältyvät sivistyslautakunnan talousarvioon.</p>			
Palkkiot omakotitalon rakentajille	21 000	9 000	-12 000
Suurtpahtumien tuki	25 000	25 000	0
<i>Elinkeinopalvelut:</i>			
Stonel Oy (korkotuki, vesi- ja viem.liittymä, rak.luvat)		131 500	131 500
<i>Kunnallinen työllistäminen:</i>			
Hankasalmelaisten nuorten työllistämiseen	16 000	16 000	0
<p>Kuntalisä 200 € kk järjestöille työttömän työllistämisestä (mm. Sotainvalidien Veljeskötisäätiöt, seurat, yhdistykset, kylätoimikunnat, Työkalupakki)</p>			
	17 000	17 000	0
SOSIAALITOIMI			
Avustukset yhteisöille	2 950	2 950	
TERVEYSTOIMI			
Mielenterveysyhdistys Tuikku	32 000	40 000	8 000
Vammaisjärjestöjen avustukset	1 000	1 000	0
Eläinlääkärin matkakorvausten subventio hyötyeläinten omistajille		4 200	4 200

SIVISTYSLAUTAKUNTA*Kansalaisopisto:*

Kansalaisopiston opistolaiskunta	500	500	0
----------------------------------	-----	-----	---

Kulttuuritoimi:

Avustukset yhteisöille ja yksityisille	10 000	10 000	0
--	--------	--------	---

Liikuntatoimi:

Avustukset seuroille	7 000	7 000	0
----------------------	-------	-------	---

Nuorisotoimi:

Avustukset nuorisojärjestöille	5 400	3 400	-2 000
--------------------------------	-------	-------	--------

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA*Liikennealueet:*

Yksityisteiden kunnossapitoavustukset	85 000	85 000	0
---------------------------------------	--------	--------	---

Yksityisteiden perusparannusavustukset	20 000	20 000	0
--	--------	--------	---

Yhteensä euroa	396 850	542 550	145 700
-----------------------	----------------	----------------	----------------

---